

Yhteistyön voima

Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuuden toteutumisesta
Montessori-leikkikouluissa

Sosiaalialan koulutusohjelma,
sosionomi
Opinnäytetyö
23.10.2009

Tiina Ojala
Mira Vainio

Koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto	
Sosiaalialan koulutusohjelma		Sosionomi (AMK)	
Tekijä/Tekijät			
Tiina Ojala ja Mira Vainio			
Työn nimi			
Yhteistyön voima - Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuuden toteutumisesta Montessori-leikkikouluissa			
Työn laji		Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö		Syksy 2009	44 + 1
TIIVISTELMÄ			
<p>Teimme opinnäytetyömme Töölön ja Herttoniemenrannan Montessori-leikkikouluihin. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tuoda leikkikoulujen työntekijöille esille vanhempien ajatuksia kasvatuskumppanuudesta. Pyrimme myös löytämään niitä asioita, jotka eivät vielä toteudu kasvatuskumppanuuden käytännössä.</p> <p>Opinnäytetyömme oli luonteeltaan sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen. Keräsimme aineistoa vanhemmilta kyselylomakkeen avulla, joka sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeen laatimisessa käytimme apuna kasvatuskumppanuuden periaatteita, jotka olivat kuuleminen, kunnioitus, dialogisuus ja luottamus. Vanhemmat vastasivat tutkimukseen anonyymeina. Tutkimuksessa oli mukana 29 perhettä, 13 Töölöstä ja 16 Herttoniemenrannasta. Aineiston analysointiin käytimme SPSS-ohjelmaa sekä tyypittelyä.</p> <p>Tuloksista selvisi, että vanhemmat kokivat päivittäiset keskustelut henkilökunnan kanssa lapsen tuonti- ja hakutilanteissa erityisen merkityksellisiksi. Vanhempien mielestä keskustelu lapsen päivän kulusta henkilökunnan kanssa olikin pääosin riittävää. Osalle vanhemmista riitti, että vain lasta koskevat erityiset kuulumiset vaihdetaan. Vanhemmat myös pitivät kodin ja leikkikoulun välistä suhdetta luottamuksellisena sekä tasa-arvoisena. Kuitenkaan henkilökemiat eivät vanhempien mielestä kaikin puolin aina toimineet. Leikkikoulun toiminnan suunnitteluun vanhemmat eivät juurikaan kokeneet voivansa osallistua, tai he eivät välttämättä edes halunneet. Yhteiset kasvatustavoitteet oman lapsen kohdalla, oli osalle vanhemmista epäselvät.</p> <p>Kasvatuskumppanuuden periaatteet toteutuivat leikkikouluissa melko hyvin, eikä tulokset juurikaan vaihdelleet leikkikoulujen kesken. Vanhemmat toivat esille kuitenkin muutamia kehitysehdotuksia leikkikoulun toimintaan liittyen. He toivoivat, että lapsille annettaisiin useammin mahdollisuus leikkiä ryhmässä, eikä vain yksin tai kahdestaan. Myös leikkikoulun järjestämää yhteistä iltaa vanhemmille lapsen kasvatukseen liittyen toivottiin. Mahdollisena jatkotutkimuksena voisi 1-2 vuoden kuluttua tehdä samoihin leikkikouluihin tutkimuksen samasta aiheesta, joko haastatteluin tai kyselylomaketta käyttämällä ja tarkastella, onko opinnäytetyömme tuonut muutoksia leikkikoulujen toimintaan.</p>			
Avainsanat			
kasvatuskumppanuus, yhteistyö, päivähoito, montessori-pedagogiikka			

Degree Programme in		Degree	
Social Services		Bachelor of Social Services	
Author/Authors			
Tiina Ojala and Mira Vainio			
Title			
Power of Pedagogical Partnership - Parents' Experiences of Pedagogical Partnership in Montessori Playschools			
Type of Work	Date	Pages	
Final Project	Autumn 2009	44 + 1 appendix	
<p>ABSTRACT</p> <p>The purpose of the study was to examine parents' experiences of pedagogical partnership in Töölö and Herttoniemenranta Montessori playschools. We also tried to find those things that were not implemented in pedagogical partnership.</p> <p>Our study was qualitative and quantitative. As for methods, we used a questionnaire form, which included closed and open questions. The questions were based on the four principles of pedagogical partnership: hearing, respect, dialogue and trust. Twenty-nine families answered our questionnaire forms anonymously. The data was analysed by using the SPSS-program and typing.</p> <p>The results showed that parents appreciated daily conversations with the personnel of playschools. Parents thought that the relationship between home and playschool was confidential and equal. Even so the chemistry between parents and the personnel of playschools did not always work. Parents saw that they had not got possibilities to take part in planning playschool activities, or they did not even want to participate. Parents' knowledge of the aims of their own children's upbringing was unclear.</p> <p>The four principles of pedagogical partnership were implemented quite well in both playschools. However, the parents brought up a few development proposals. They hoped for more group playing and wished for some organised discussion about their children's upbringing. After a few years, it would be useful to examine if our final project has changed anything in pedagogical partnership in playschools.</p>			
Keywords			
pedagogical partnership, co-operation, day care, Montessori pedagogy			

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	HELSINGIN MONTESSORI-YHDISTYS RY	2
3	MONTESSORI-PEDAGOGIIKKA	2
3.1	Herkkyykskaudet lapsen kehityksessä	3
3.2	Montessorivälineistö	4
4	KASVATUSKUMPPANUUS	4
4.1	Kasvatuskumppanuuden taustaa	5
4.2	Kasvatuskumppanuuden käytäntö	7
4.2.1	Päivähoidon aloitus	7
4.2.2	Päivittäiset kohtaamiset	8
4.2.3	Kasvatuskeskustelut	9
4.3	Päivähoidon ja perheen kasvatuksellinen yhteistyö	9
4.4	Kasvatuskumppanuuden periaatteet	11
4.4.1	Kuuleminen	11
4.4.2	Kunnioitus	12
4.4.3	Dialogisuus	12
4.4.4	Luottamus	13
4.5	Kontekstuaalisen kasvun teoria	14
4.5.1	Kasvuympäristöjen vuorovaikutuksen merkitys	15
4.5.2	Lapsi toimintaympäristöjen keskiössä	15
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	17
5.1	Tutkimusmenetelmä	17
5.2	Tutkimuksen aineisto	18
5.3	Aineiston analysointi	19
6	TUTKIMUSTULOKSET	20
6.1	Töölön Montessori-leikkikoulun tulokset	20
6.2	Herttoniemenrannan Montessori-leikkikoulun tulokset	28
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	35
7.1	Kuulemisen toteutuminen	35
7.2	Kunnioituksen toteutuminen	36
7.3	Dialogisuuden toteutuminen	36
7.4	Luottamuksen toteutuminen	37
7.5	Yhteenvedo	37
8	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	38
8.1	Eettiset kysymykset	38
8.2	Luotettavuus	39
9	POHDINTAA JA KEHITYSEHDOTUKSIA	39
	LÄHTEET	43
	LIITE Kyselylomake	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössämme tutkimme kyselylomakkeiden avulla vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuuden toteutumisesta Töölön ja Herttoniemenrannan Montessori-leikkikouluissa. Tutkimuksemme avulla on tarkoitus tuoda leikkikoulujen työntekijöille esille vanhempien ajatuksia kasvatuskumppanuudesta. Lisäksi pyrimme tuomaan esille niitä asioita, jotka eivät vielä toteudu kasvatuskumppanuuden käytännössä.

Kasvatuskumppanuus on suhde, jossa varhaiskasvatushenkilöstö sekä vanhemmat tietoisesti sitoutuvat lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kumppanuudessa päivähoidon työntekijät ja vanhemmat ovat tasavertaisia, mutta erilaisia lapsen tunti-joita. Kasvatuskumppanuus koostuu kuulemisen, kunnioituksen, dialogisuuden ja luottamuksen periaatteista. (Kasvatuskumppanuus - Varttua - Stakes. 2007).

Saimme idean opinnäytetyömme aiheeseen yhteistyössä Helsingin Montessori-yhdistyksen toiminnanjohtajan kanssa. Halusimme tehdä opinnäytetyömme varhaiskasvatukseen liittyen sekä erityisesti tutkia päivähoidon henkilökunnan ja vanhempien välistä yhteistyötä. Mielestämme kasvatuskumppanuus on aihealueena kiinnostava, koska lähes aina löytyy jotakin kehitettävää yhteistyön osalta. Suoritimme myös opintoihimme liittyvän kolmannen työelämäharjoittelun kyseisissä paikoissa, joten tuntui mielekkäältä yhdistää harjoittelu ja opinnäytetyö. Tästä syystä rajasimmekin tutkimuksemme koskemaan vain näitä kahta leikkikoulua, viiden Helsingin Montessori-yhdistyksen leikkikoulun sijasta, jotka loput sijaitsevat siis Herttoniemessä, Munkkiniemessä ja Pakilassa. Tuomme sekä Töölön että Herttoniemenrannan leikkikoulujen tulokset esille omine lukuineen, emmekä vertaile tuloksia keskenään. Kasvatuskumppanuutta on aiemmin tutkittu melko laajasti, mutta ei Montessori-leikkikouluihin liittyen.

Määritimme opinnäytetyömme tutkimusongelman ennen kyselylomakkeen laatimista. Tutkimusongelmanamme oli siis se, kuinka vanhemmat kokevat kasvatuskumppanuuden toteutumisen Töölön ja Herttoniemenrannan Montessori-leikkikouluissa. Opinnäytetyömme on luonteeltaan sekä kvalitatiivinen (laadullinen) että kvantitatiivinen (määrällinen) tutkimus. Käytämme aineistonhankintamenetelmänä kyselylomaketta, joka sisältää sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeen laatimisessa käytimme apuna aiemmin mainitsemiamme kasvatuskumppanuuden periaatteita eli kuulemista, kunnioitusta, dialogisuutta ja luottamusta.

Opinnäytetyömme kokonaisotos on 45 perhettä, joista 26 on Töölön Montessori-leikkikoulusta ja 19 on Herttoniemenrannasta. Aineiston keruun suoritimme maaliskuussa 2009. Kyselylomakkeita jaettiin yksi kappale perhettä kohti, johon vanhemmat vastasivat anonyymeina joko yksin tai yhdessä. Vastausaikaa kyselyyn oli noin 2 viikkoa.

Aineiston analysointiin ja tulosten esittämiseen käytimme suljetuissa kysymyksissä apuna SPSS- sekä Excel-ohjelmia. Avoimet kysymykset purimme taas tyypittelyn avulla. Tuomme sekä Töölön että Herttoniemenrannan leikkikoulujen tulokset esille omine kappaleineen, emmekä siis vertaile tuloksia keskenään. Valmiista opinnäytetyöstä toimitamme yhden kappaleen molempiin tutkimukseen osallistuneisiin leikkikouluihin.

2 HELSINGIN MONTESSORI-YHDISTYS RY

Helsingin Montessori-yhdistys Ry:n ylläpitämät leikkikoulut ovat toimineet vuodesta 1980. Yhdistyksen tarkoituksena on tarjota lapsille mahdollisuus montessoripedagogiseen opetukseen ja kasvatukseen sekä edistää montessorimenetelmien käyttöä, soveltamista ja kehittämistä. (Helsingin Montessori-yhdistys Ry 2008.)

Montessori-leikkikoulut tarjoavat kokopäiväisen päivähoito- ja esikoulupaikan 3 – 6-vuotiaille lapsille. Kaikki leikkikoulut ovat pieniä ja ne ovat toimineet omissa kaupunginosissaan pitkään. Leikkikouluja on viisi, ja ne sijaitsevat siis Herttoniemessä, Herttoniemenrannassa, Munkkiniemessä, Töölössä ja Pakilassa. Niissä eletään lähellä lasten ja kotien arkea. (Helsingin Montessori-yhdistys Ry 2008.)

3 MONTESSORI-PEDAGOGIIKKA

Montessoripedagogiikan loi Italian ensimmäinen naislääkäri ja myöhemmin Rooman yliopiston professori Maria Montessori (1870–1952) viime vuosisadan vaihteessa. Työskennellessään kehitykseltään viivästyneiden lasten parissa Maria Montessori kehitti opetusmenetelmän, joka tuki heidän oppimistaan. Myöhemmin hän havaitsi tämän menetelmän ja välineiden helpottavan kaikkien lasten oppimista. Maria Montessorin

perusajatukset ovat vähemmän pakkoa, enemmän työn iloa ja yksilön huomioonottamista. (Suomen Montessori-yhdistys ry.)

Montessoripedagogiikan pääperiaatteen voi kiteyttää lauseeseen: "Auta minua tekemään itse". Oppimistilanteessa montessori-ohjaajan tehtävä ei ole johtaa toimintaa, vaan tarjota apua silloin, kun lapsi itse sitä tarvitsee. Lapsella on vapaus valita työtehtävänsä ja hänelle luodaan työrauha tehtävän loppuun viemiseksi. Montessoripedagogiikka korostaa lapsen erilaisuutta ja yksilöllisyyttä. Omassa tahdissa kehittyminen lisää lapsen itseluottamusta ja itsenäisyyttä. (Suomen Montessori-yhdistys ry.)

3.1 Herkkyyskaudet lapsen kehityksessä

Montessorin mukaan lapsen elämä jakautuu neljään noin kuusi vuotta kestäväan kehityskauteen. Näitä kehityskausia ovat ikävuodet 0-6, 6-12, 12-18 ja 18-24. Lapsi käy myös varhaisvuosinaan kehityksessään läpi niin sanotut herkkyyskaudet, jotka lähes kaikki sisältyvät ensimmäiseen kehityskauteen, ikävuosiin 0-6. Herkkyyskausi tarkoittaa herkkyyttä eli jonkin tiedollisen tai taidollisen ominaisuuden vaivattomampaa kehittymistä. Tällaisen kauden aikana lapsi oppii edellä mainittuihin ominaisuuksiin liittyviä asioita innokkaasti ja iloisesti sekä helpommin kuin myöhemmin missään elämänsä vaiheessa. (Parkkonen 1991: 12.) Kunakin ikä kautena lasta kannustetaan toimimaan juuri lapsen omien edellytysten mukaisesti (Hayes - Höynälänmaa 1985).

Herkkyyskaudelle ominaista on, että lapsi pyrkii kaikin keinoin saamaan ympäristöstään irti kaiken mahdollisen sen hetkisellem kiinnostukselleen. Näin lapsi rakentaa omaa käsitteistöään ja maailmankuvaansa. Esimerkkeinä herkkyyskausista voisi mainita puheen oppimisen, järjestyksen, hyvän käytöksen tai musikaalisuuden herkkyyskaudet. Kaikkia herkkyyskausia ei ole kuitenkaan yhtä helppo huomata. Aikuisen on oltava avoin tarkkailija voidakseen havaita lapsen kunkin kehitysvaiheen tarpeet ja osatakseen raivata pois turhat esteet lapsen oppimisen tieltä. (Parkkonen 1991: 12, 14.)

Jotta lapsen tiedolliset ja taidolliset kyvyt voivat kehittyä, täytyy lapselle tarjota sellainen ympäristö, josta lapsi voi imeä itseensä vaikutteita jokaista aistia apunaan käyttäen. Montessorityöskentelyssä on myös tärkeää, että lapsi voi olla vuorovaikutuksessa muiden lasten ja ennen kaikkea eri-ikäisten lasten kanssa. (Parkkonen 1991: 12, 14, 33, 39.)

3.2 Montessorivälineistö

Maria Montessori kehitti suuren joukon oppimisvälineitä käytettäväksi pienten lasten ohjauksessa ja opetuksessa. Yksi välineryhmä on aistimateriaalit, joiden kanssa lapset alkavat työskennellä osittain jo alle kolmevuotiaana. Toisena ryhmänä on matemaattisen alueen välineistö. Tällä alueella työskentely aloitetaan 3-4-vuotiaana ja jatketaan pitkälle kouluikään asti. Kielellisen alueen materiaali muodostaa oman ryhmänsä. Kiinnostus kielelliseen alueeseen herää lapsessa yleensä ikävuosina 3-4. Myös kulttuurin alue muodostaa oman ryhmänsä. (Helsingin Montessori-yhdistys ry).

Käytännön elämän työtehtävät ovat myös tärkeä osa montessorityöskentelyä. Käytännön elämän työt liittyvät kaikkeen jokapäiväiseen toimintaan. Käytännön töitä ovat esimerkiksi lusikointi, kaatelu, lakaisu, tuolin kanto, käsien pesu, pöydän pesu ja vaatteiden pesu (Helsingin Montessori-yhdistys ry). Montessorivälineitä käytetään kulloinkin lapsen iän huomioon ottaen oikeassa vaiheessa, lapsen alkaessa itse osoittaa kiinnostusta työskentelyyn. Parkkonen (1991: 31) kertoo, että montessoriympäristö on niin sanottu valmisteltu ympäristö, jossa tarjotaan mahdollisuuksia lapsen omatoimiseen työskentelyyn. Välineistö ja muu työskentelymateriaali on sijoitettuna lasten korkeudella oleville avonaisille hyllyille.

4 KASVATUSKUMPPANUUS

Opinnäytetyömme teoreettisena viitekehyksenä toimii kasvatuskumppanuuden käsite. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan suhdetta, jossa varhaiskasvatushenkilöstö ja vanhemmat tietoisesti sitoutuvat lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. (Kasvatuskumppanuus - Varttua - Stakes. 2007). Varhaiskasvatussuunnitelman (2005: 31) mukaan kasvatuskumppanuuteen liittyvistä arvoista, näkemyksistä ja vastuista tulee keskustella niin henkilökunnan kesken, kuin myös vanhempien kanssa.

Päiväkotihenkilöstön tehtävänä on luoda edellytyksiä vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle sekä myös tukea vanhemmuutta ja kodin kasvatustyötä. Heidän tulee toimia yhteistyössä muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa ja tarvittaessa ohjata perhettä muiden palvelu- ja tukijärjestelmien piiriin tai tiedottaa niiden palveluista. (Keskinen – Virjonen 2004: 80.)

Davis (2003: 42, 48) kertoo, että ihanteellinen suhde vanhempien ja työntekijän välillä on kumppanuus, ei sellainen suhde, jossa asiantuntijan uskotaan olevan tietojensa ansiosta korkeampi-arvoinen. Kumppanuussuhteen perustaminen on molemminpuolinen prosessi, ja työntekijän ja vanhempien perustehtävä onkin oppia niin nopeasti kuin mahdollista tuntemaan toisensa ja luottamaan toisiinsa. Työntekijän näkökulmasta tähän tehtävään liittyvät muun muassa: itsensä esitteleminen, oman roolin kuvaileminen, sopiminen siitä, mitä tehdään ja miten sekä sellaisten piirteiden esitteleminen, jotka osoittavat, että työntekijä on yhteistyökykyinen, hyödyllinen ja häneen voi luottaa.

Kasvatuskumppanuus ymmärretään vanhempien ja henkilökunnan tasavertaiseksi vuorovaikutukseksi. Kasvatuskumppanuuteen perustuvassa suhteessa kasvattajan ja vanhempien erilaiset tiedot lapsesta yhdistyvät lapsen hyvinvointia kannattelevalla tavalla. Huomiota kiinnitetään siis siihen, miten vanhemman oman lapsensa tuntemus tulee kuulluksi, vastaanotetuksi, keskustelluksi ja arvioiduksi vuoropuhelussa ammattilaisen kanssa. (Kaskela – Kekkonen 2006: 11–19.) Varhaiskasvatussuunnitelmassa (2005: 31) kerrotaan, että kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista sekä lapsen edun ja oikeuksien toteuttamisesta.

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että lapsi toimijana ja oman elämänsä kokijana tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi, ymmärretyksi sekä kannatelluksi (Kaskela - Kekkonen 2006: 17).

4.1 Kasvatuskumppanuuden taustaa

Eri aikakausina vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten vuorovaikutusta on tarkasteltu erilaisista näkökulmista. Puhuttaessa vuorovaikutuksesta on käytetty esimerkiksi seuraavanlaisia käsitteitä: yhteistyö, tukeminen sekä viimeisimpänä kumppanuus. Viime vuosina päivähoitolain velvoitetta perheiden kotikasvatuksen tukemisesta on juuri kasvatuskumppanuuden käsitteen avulla työstetty eteenpäin. Eri aikakausina tuotettujen ohjausasiakirjojen käyttämästä terminologiasta kuvastuukin oivallisesti ammattilaisten ja vanhempien vuorovaikutukseen liittyvien ajattelutapojen muutos. Tukemisesta on siirrytty haasteelliseen kumppanuuteen. Tässä muutoksessa on kyse kulttuurillisten ajat-

telutapojen muutoksesta. (Alasuutari - Hännikäinen - Karila - Nummenmaa - Rasku-Puttonen (toim.) 2006: 92–93.)

Alasuutari ym. (2006: 92) kertovat myös nykypäiväisen kumppanuusajattelun eroavan merkittävästi aiemmista mukanaolon ja tukemisen näkökulmista. Jo vuoden 1986 Unescon raportissa ”Working together” perustellaan ammatti-ihmisten ja vanhempien kumppanuuteen pohjaavaa yhteistyötä yhteisen intressin eli lapsen kasvun ja oppimisen kannalta. Raportissa on määritelty kumppanuus, joka merkitsee ammatti-ihmisen vastuullisuutta vanhempien suuntaan sekä ammatti-ihmisten ja vanhempien tasavertaisuutta.

Yhteistyön tekemisen kulttuuri on kuitenkin vielä varsin nuorta, ja sitä ohjaavat näkemykset ovat muuttuneet merkittävästi. 1970 – ja 80-luvuilla varhaiskasvatuksessa painotettiin erityisesti työntekijän ammatillisuutta ja asiantuntijuutta. 1990-luvulle tultaessa alettiin korostaa yhä enemmän asiakkaan omaa asiantuntemusta. Parin viime vuosikymmenen aikana vanhempien ja päivähoiton välinen kanssakäyminen ja yhteistyö ovatkin muodostuneet itsestäänselvyydeksi. Vanhemmalle tämä on osa vanhempana toimimista ja kasvatuksen ammattilaiselle osa hänen tavallista työtään. Nykypäivänä vanhempien ja ammattilaisten yhteistyöstä keskusteltaessa painotetaan osapuolten tasa-vertaista suhdetta. Kasvatuskumppanuusajattelu toimii tästä eräänä esimerkkinä. (Alasuutari ym. 2006: 84.)

Keskinen ja Virjonen (2004: 107) kertovat, että iso myönteinen askel kohti vanhempien lisääntyvää osallisuutta varhaiskasvatuksen parissa otettiin vuonna 2002, jolloin valtioneuvosto vahvisti varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset. Linjauksissa painotetaan perheiden palvelu – ja tukijärjestelmän kokonaisuutta sekä vanhempien ja ammattilaisten kumppanuutta kasvatuksessa. Vuonna 2003 Stakes julkaisi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2003), jonka tavoitteena on ohjata kunta- ja päiväkotikohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista valtakunnallisten linjausten pohjalta. Varhaiskasvatuksen perusteissa nostettiin esille juuri vanhempien osallisuus.

2000-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa kasvatustehtävä on jakautunut kotien ja julkisten kasvatustieteiden kesken. (Karila 2003: 58.) Perheiden elämänrytmi on nopeutunut sekä vaatavuus työelämässä vaikuttaa perheisiin. Lapset siis viettävät paljon aikaa päiväkodissa. (Keskinen – Virjonen 2004: 73.) Kasvatuskumppanuuden kehittä-

misellä voidaan tästä syystä nähdä olevan tärkeä merkitys vanhempien voimaantumiselle, erityisesti vanhempina, mutta myös yleisimmin kansalaisina (Karila 2005: 49).

Nykyään perheistä, vanhemmuudesta sekä kasvatuksesta puhutaan paljon (Keskinen – Virjonen 2004: 73). Kasvatuksen jakautuminen kotien ja julkisten instituutioiden kesken onkin herättänyt huolestunutta keskustelua: joskus on pelätty julkisten instituutioiden ottavan liian suuren roolin kasvatuksessa ja joskus taas on pelätty vanhempien välttelevän kasvatusvastuutaan. (Karila 2003: 58.)

4.2 Kasvatuskumppanuuden käytäntö

4.2.1 Päivähoidon aloitus

Kumppanuus alkaa aina tutustumisella ja tähän liittyvällä aloituskeskustelulla. Usein luontevin paikka tutustumiselle ja ensimmäiselle tapaamiselle on perheen koti. Tämän kaltaisen tutustumiskäynnin tavoitteena on lapsen päivähoidon aloitukseen, perheen toiveisiin ja odotuksiin liittyvä keskustelu. Aloituskeskustelun lähtökohtana on antaa puheenvuoro koko perheelle, eli myös lapsi voidaan ottaa mukaan keskusteluihin. Aloituskeskustelun tavoitteena on, että työntekijä auttaa vanhempia valmistamaan lasta päivähoidon aloitukseen. Aloituskeskustelu käydään siis aina ennen, kuin lapsi on aloittanut päivähoidon. Se antaa vanhemmille aikaa valmistella lasta päivähoidon pariin. Ensimmäisen keskustelun tarkoituksena on myös edistää avoimuutta ja aloittaa vuorovaiikutussuhteen muodostaminen. (Davis 2003: 71–72; Kaskela - Kekkonen 2006: 41.)

Aloituskeskustelun tekee lapsen oma tuleva hoitaja yksin tai työntekijäparin tai vaikka päiväkodin johtajan kanssa. Aloituskeskustelu, joka on käyty kotona, toteutetaan aina kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti perhettä kuulevalla, kunnioittavalla, luottamusta ja dialogia rakentavalla tavalla. (Kaskela - Kekkonen 2006: 42.)

Kun lapsi aloittaa päivähoidon, hänen elämäntilanteensa muuttuu monella tavalla. Lapsi työstää päivittäistä eroa vanhempiinsa, rakentaa uusia suhteita päivähoidon aikuisiin sekä tulee osalliseksi lapsiryhmän toimintaa. Lapsen asettuminen päivähoidon edellyttää työntekijöiden ja vanhempien tukea. (Kaskela - Kekkonen 2006: 43–44.)

4.2.2 Päivittäiset kohtaamiset

Alasuutari ym. (2006: 101–104) kertovat, että päiväkodin päivittäiset käytännöt muodostavat perustan vanhempien ja työntekijöiden kumppanuussuhteen kehittymiselle. Suurelle osalle vanhemmista kuulumisten vaihdot lapsen tuonti- ja hakutilanteissa ovat merkityksellisiä. Työntekijöiden toimintatapa näissä tilanteissa tuottaa vanhemmille kuvaa lasten elämästä päivähoitossa. Päivittäiset keskustelut tuovat vanhemmille ymmärrystä lapsen päiväkotiarjesta. Päiväkodeissa rakentuvaa kumppanuuskulttuuria muovaavat työntekijöiden luomien toimintakäytäntöjen lisäksi vanhempien omat tulo- ja lähtötilanteisiin rakentamat käytännöt. Usein kiireiset vanhemmat esimerkiksi jakavat lasten haku- ja vientivastuita. Tämä saattaa tuottaa työntekijöiden ja vanhempien kumppanuussuhteen kehittymiselle lisähaasteita. Aika ajoin päivähoiton työntekijät tuovat esille huolen siitä, että vanhemmat eivät ole kiinnostuneita yhteistyöstä saati sitten valmiita kumppanuuteen. Työyhteisöjen onkin tarpeen pohtia, millainen kumppanuuskulttuuri yhteistyön käytännöistä muodostuu.

Kasvatuskumppanuudessa vuoropuhelua perheiden kanssa käydään säännöllisesti sekä jatkuvasti lapsen jokapäiväisestä elämästä ja varhaiskasvatuksesta. Työntekijöiden haasteena on ylläpitää kumppanuuden ilmapiiriä erityisesti niissä tilanteissa, joissa työntekijöiden ja vanhempien käsitykset yhteistyöstä, kasvatuskäsityksistä, kasvatusmenetelmistä, lapsen hoidon ja kasvatuksen tarpeista tai perheen ja päivähoiton vastuunjaosta eroavat. Kasvatuskumppanuuden ilmapiirin säilyttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota myös silloin, kun lapsen ja perheen elämäntilanne syystä tai toisesta vaatii tavanomaista kasvatusyhteistyötä monipuolisempaa tukea ja apua. (Kaskela - Kekkonen 2006: 46–47.)

Kasvatuskumppanuus ja vuoropuhelu vanhempien sekä työntekijöiden välillä rakentuu prosessina koko lapsen päivähoiton ajan. Vanhempien ja työntekijöiden jatkuva, päivittäinen vuoropuhelu avaa tilaa puhua niin tavanomaisista lapsen asioista, kuin pulmallisista tilanteista. Työntekijän avoin ja myönteinen suhtautuminen perheeseen tekee tilaa monenlaiselle perheen puheelle ja tunteiden läsnäololle. Päivittäinen lapseen liittyvien asioiden jakaminen helpottaa huoli- tai pulmatilanteiden esille ottamista puolin ja toisin. (Kaskela - Kekkonen 2006: 44–45.)

4.2.3 Kasvatuskeskustelut

Keskinen ja Virjonen (2004: 112) kertovat, että päivähoiton kasvatuskeskustelut ovat yleensä perinteisimmillään päivähoidossa lapsesta tehtyjen havaintojen ja saatujen kokemusten välittämistä hänen vanhemmilleen. Tämä havaintojen ja kokemusten välittäminen on hyvä asia. Joskus päivähoiton työntekijät mieltävätkin olevansa eräänlaisia tiedonhankkijoita, joiden tulee selvittää esimerkiksi se, toimiiko lapsi kotona samalla tavalla kuin päivähoidossa.

Vanhempien kanssa käytävät kasvatuskeskustelut ovat keskeisiä kasvatuskumppanuuden toteutumisen kannalta. Nämä kasvatuskeskustelut ovat myös niitä paikkoja, joissa kumppanuussuhteen syveneminen joko mahdollistuu tai estyy. Käytäntönä on, että ainakin kerran vuodessa käydään vanhempien ja työntekijöiden välillä keskustelua lapsesta ja lapsen varhaiskasvatuksesta. Tarpeen mukaan keskusteluja voidaan käydä myös useammin. Lapseen liittyvissä kasvatuskeskusteluissa on tärkeää luoda vanhempien sekä työntekijöiden välille myönteinen ja kannustava ilmapiiri. (Kaskela - Kekkonen 2006: 45–46.)

4.3 Päivähoiton ja perheen kasvatuksellinen yhteistyö

Hujala-Huttunen ja Nivala (1996: 35) toteavat, että yksi tämän vuosisadan tärkeimpiä tutkimustuloksia varhaiskasvatuksessa on, että yhteistyö sekä vanhempien mukaan saaminen myös kodin ulkopuoliseen kasvatukseen on laadukkaan päivähoitokasvatuksen ja sitä kautta lasten myönteisen kasvun ja kehittymisen ehto. Kaskela ja Kekkonen (2006: 20) kertovatkin, että perheiden subjektiivinen oikeus päivähoitopaikkaan on vahvistanut lasten oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen sekä myös laajentanut vanhempien mahdollisuuksia saada tukea kasvatustehtävälleen. Vanhempien mahdollisuus jakaa kasvatuvastuuta päivähoiton kanssa luo tilan ja tarpeen henkilökunnan ja vanhempien kasvatuskumppanuudelle.

Kumppanuus merkitsee varhaiskasvattajien ja vanhempien roolien ja suhteen monipuolistamista ja syventämistä päivähoiton ja perheiden yhteistyössä. Varhaiskasvattajat uudistavat omaa ammatillista toimintatapaansa perheisiin nähden. Perheille taas tarjoutuu mahdollisuus syventää ja laajentaa omaa rooliaan lapsensa varhaiskasvatuksessa.

Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana kuitenkin on, että vanhemmat ovat vastuussa kotona tapahtuvasta hoidosta ja kasvatuksesta, varhaiskasvattajat taas siitä ajasta, jonka lapsi viettää päivähoidossa. (Kaskela - Kekkonen 2006: 18, 21.)

Nykypäivänä päivähoidon piirissä kukaan ei kyseenalaista kodin ja päivähoidon yhteistyön merkitystä. Päivähoitolakikin velvoittaa henkilökuntaa tukemaan kotikasvatusta ja toteuttamaan kasvatustyötä yhdessä kotien kanssa. (Hujala-Huttunen – Nivala 1996: 19.)

*Lapsi kantaa kehossaan, mielessään,
muistissaan ja tunteissaan kodin ja
päivähoidon kasvuympäristöjen
todellisuuksia rakentaen niistä oman
elämänsä ja persoonallisuutensa
kokonaisuutta
(Kaskela - Kekkonen 2006: 20).*

Perheiden hyvinvoinnin ja elämänhallinnan erot ovat nykypäivänä suurempia kuin aiemmin. Perheiden erilaisista elämäntilanteista johtuen käytännön päivähoitotyössä tarvitaan siis hyvinkin monenlaista yhteistyötä. Näitä ovat muun muassa vanhempainneuvonta ja tukeminen, vanhempien osallistuminen ja vaikuttaminen sekä kasvatuksellinen kumppanuus. Ääripäihin lukeutuvat perheet tuovat haasteita päivähoidolle. Kuinka hyödyntää toimeliaitten vanhempien aktiivisuus päivähoidon osallistuvaan kehittämiseen tai kuinka tukea niitä perheitä, joiden lapset ovat erityisen hoivan ja huolenpidon tarpeessa. (Hujala-Huttunen – Nivala 1996: 37–40.) Kasvatuskumppanuus asettaa siis päivähoidon henkilöstökunnalle uusia osaamishaasteita. Osaamisen kehittäminen vaatii työtä: uskomusten ja toiminnan kriittistä tarkastelua sekä uusien taitojen harjoittelua. (Karila 2005: 49.)

Kasvatuskumppanuudessa työntekijä asettuu vanhempien rinnalle luodakseen heille kokemuksen siitä, että henkilökunta toimii lasta koskevissa asioissa yhteisymmärryksessä heidän kanssaan. Työntekijä tekee aloitteen kasvatuskumppanuuden rakentamiseksi, mutta päävastuu kumppanuuden ylläpitämisestä on kuitenkin vanhemmilla. Kun päivähoito ja koti toimivat yhteisessä ymmärryksessä lapsen ehjän kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaamiseksi, kertoo se toimivasta kasvatuskumppanuudesta. (Kaskela - Kekkonen 2006: 20–21.)

4.4 Kasvatuskumppanuuden periaatteet

Kasvatuskumppanuus rakentuu kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden periaatteille (Kasvatuskumppanuus - Varttua - Stakes. 2007). Seuraavaksi esittelemme kyseisiä periaatteita tarkemmin.

4.4.1 Kuuleminen

Keskeisiä asioita vuoropuhelussa ovat kuuntelu ja toisen kuuleminen. Kuulevassa suhteessa asetetaan kuulemaan toisen ihmisen puhetta, asiaa sekä ajatuksia. Kuuleminen sisältää aina läsnäolon vaatimuksen, joka näkyy toiselle aitona kiinnostuksena, rehellisyytenä ja empaattisuutena. Lisäksi kuuleminen on myös keskittymistä ja eläytyvää kuuntelemista. (Kaskela - Kekkonen 2006: 32.)

Kuunteleminen vaatii joskus riskien ottamista ja erilaisten tunteiden (suuttumus, ahdistus, hämmennys) sietämistä. Jos kuulijalla on ennakkoaavistus siitä, että puhujan esille tuoma asia on jollain tapaa syyttävää tai negatiivista, tekee se kuulijan tilanteen haasteelliseksi. Erimielisyyksiä ilmaantuessa toisen kuuleminen loppuu monesti omaan puheeseen ja puolustukseen. Turvallisen ja myönteisen ilmapiirin puuttuminen estää siis kuuntelemisen onnistumisen. (Kaskela - Kekkonen 2006: 32.)

Kaskela ja Kekkonen (2006: 32) tuovat teoksessaan ilmi, että myös saarnaaminen, kritisoiminen, syytteleminen, luennoiminen sekä olettaminen aiheuttavat sen, ettei kukaan osapuolista enää kuule. Kuulevassa suhteessa voidaan sen sijaan pienillä avainsanoilla (aha, hmm, kerro lisää, haluan kuulla siitä enemmän) kertoa toiselle valmiutta kuulla, vaikka asia ei olisikaan miellyttävä tai siitä oltaisiin eri mieltä. Auttavina tekijöinä toimivat myös kasvon ilmeet ja eleet. Kuulluksi tuleminen on aina eheyttävä kokemus ja sen vuoksi yksi kasvatuskumppanuuden keskeisimmistä periaatteista.

Vanhempien toiveiden kuunteleminen voi olla hyvinkin arkista. Vanhemmilla on hyvin todennäköisesti oltava näitä arkisia kuulluksi tulemisen kokemuksia, ennen kuin he rohkaistuvat osallisuuteen syvemmissä kumppanuussuhteessa. (Alasuutari ym. 2006: 99.) Lapsen päivähoitoon tuonti- ja hakutilanteet saattavat olla kiireisessä arjessa koko kas-

vatuskumppanuuden kannalta merkityksellisimpiä. Niitä päivän hetkiä, joissa kohdataan, kuullaan ja kerrotaan - luodaan yhteistä tarinaa. (Kaskela - Kekkonen 2006: 34.)

4.4.2 Kunnioitus

Kasvatuskumppanuuden toteutumisen yksi keskeinen ehto on toisen kumppanuusosapuolen kunnioittaminen. Se merkitsee erilaisten käsitysten sekä elämäntapojen kunnioittamista. (Alasuutari ym. 2006: 95.) Kunnioittava asenne tarkoittaa myös toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä. Arvostava asenne tulee ilmi ajatuksina ja sitä kautta tekoina. Kunnioituksen ja arvostuksen ymmärtämisessä auttaa avoimuus ja myönteisyys. Kunnioituksen puute näkyy toisen ihmisen mitätöimisenä, selän kääntämisenä sekä sen viestittämisenä, ettei toisen sanomisilla ole merkitystä. (Kaskela - Kekkonen 2006: 34.)

Kaskela ja Kekkonen (2006: 34) kertovat, että erilaisuuden kohtaamisessa kunnioittavan suhteen luominen on haastavaa. Tällaisia tapauksia voivat olla esimerkiksi erilaiset perheet, erilainen perhekulttuuri tai erilaiset arvot. Ihmisen on helpompaa hyväksyä sellaisia toimintatapoja, jotka ovat hänelle itselleen läheisiä. Vaikeampaa taas on suhtautua itselle vieraisiin toimintatapoihin. Sellaisiin, jotka tuntuvat sopimattomilta tai muuten kaukaisilta.

Toista ihmistä voidaan kuuntelemisen kautta oppia hyväksymään, ymmärtämään sekä kunnioittamaan. Kunnioitus myös mahdollistaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä. Sellaisen, jossa on mahdollista tuoda asioita näkyville teeskentelemättä ja peittelemättä. Rehellisyydellä ja avoimuudella osoitetaan toiselle ihmiselle kunnioitusta. Merkittävien asioiden salaaminen on taas viesti toiselle kunnioituksen ja arvostuksen puuttumisesta. Vanhemman on hyvä saada kuulla kasvattajan havaintoja lapsesta sellaisella tavalla, jossa lapsessa saa olla olemassa monenlaisia puolia päivähoitossa. (Kaskela - Kekkonen 2006: 34–35.)

4.4.3 Dialogisuus

Dialogilla tarkoitetaan vähintään kahden ihmisen kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta. Dialogi on ensisijaisesti sanallista eli vuoropuhelua. Siihen osallistuvat henkilöt ja-

kavat ajan ja tilan keskenään, eli dialogi tapahtuu nyt ja tässä. (Keskinen - Virjonen (toim.) 2004: 120.)

Isaacs (2001: 39–40) määrittelee dialogisuuden olevan keskustelua, jossa on ydin ja jossa ei valita puolta. Se on myös taitoa ajatella, puhua ja toimia yhdessä. Dialogissa luodaan yhteistä ymmärrystä sekä sovitellaan yhteen erilaisia tulkintoja todellisuudesta. Työntekijöiden ja vanhempien välille on tärkeää luoda hyvä keskusteluilmapiiri dialogin onnistumiseksi.

Dialogia on pidetty yhtenä keskeisenä osana sosiaalista kommunikaatiota. Sen muodot vaihtelevat eri kulttuureissa ja sitä esiintyy kaikkialla, missä ihmiset ovat tekemisissä toistensa kanssa. Vaikka keskustelussa onkin pyrkimys tasavertaisuuteen sen osapuolien välillä, ei kaikki keskustelu kuitenkaan ole dialogista. (Mönkkönen 2002: 33.)

Kuuleminen on dialogissa todella tärkeää. Aitoa vuoropuhelua voi synnyttää vain sellainen kuuleva suhde, jossa on tilaa kaikkien osapuolten tulla näkyviksi omine ajatuksiin. Dialogi toteutuu tasa-arvoisessa puheessa, jossa toisen osapuolen tietämys ei ole merkityksellisempää ja arvokkaampaa kuin toisen. Dialogiseen vuoropuheluun sisältyy muun muassa eri mieltä oleminen, suorapuheisuus ja rehellisyys. Kasvattajan ja vanhemman dialogi synnyttää kahdenkeskisen yhteisöllisyyden kokemuksen ja tunneliittymisen lapsen asiaan ja kasvatustapaan. (Kaskela - Kekkonen 2006: 38, 40.)

4.4.4 Luottamus

Ammattilaisten ja vanhempien suhde alkaa tutustumisella toisiinsa. Tätä kautta kumpikin osapuoli rakentaa kuvaa siitä, voiko kumppaniin luottaa. (Alasuutari ym. 2006: 97.) Luottamus koostuu kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista. Sen syntymiseen tarvitaan aikaa, yhteisiä kohtaamisia ja vuoropuhelua. (Kaskela - Kekkonen 2006: 36–37.)

Yhteistyösuhdetta sekä luottamuksen syntymistä pohtiessaan vanhemmat kiinnittävät huomiota jokaisen ammattilaisen yksilölliseen tapaan tehdä työtään ja suhtautua lapseen. (Alasuutari ym. 2006: 100.) Monien vanhempien mielestä luottamus päivähoidon työntekijöihin rakentuu siis työntekijän ja lapsen välisestä suhteesta. Eli siitä, millä tavalla työntekijät välittävät tietämystään ja tuntemustaan lapsesta. Kasvattajan sensitiivi-

nen suhde lapseen herättää vanhemmissa luottamusta sekä turvallisuuden tunnetta lapsen hyvästä hoidosta. Päivähoidon työntekijöiden täytyy omata kuuleva ja kunnioittava tapa ottaa asioita puheeksi. Lapset tarvitsevat ympärilleen kasvattajia ja perheet sellaisia kasvatuskumppaneita, jotka ovat aitoja, lämminhenkisiä ja empaattisia. (Kaskela - Kekkonen 2006: 36–37.)

Vastavuoroisen luottamuksen rakentuminen vie aikaa. Vähintäänkin se vaatii riittävän määrän yhteisiä kohtaamisia, jotta kumppanin tapa toimia tulee tutuksi ja häneen oppii kokemuksen kautta luottamaan. (Alasuutari ym. 2006: 101.) Keskeinen tavoite kasvatuskumppanuudessa on luoda luottamuksellinen ilmapiiri kaikelle työntekijöiden ja vanhempien väliselle vuoropuhelulle. Vanhempien mahdollisuus vaikuttaa lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen liittyviin asioihin edesauttaa luottamuksen rakentamista. Kun päivähoidossa on mahdollista ottaa huomioon vanhempien ajatukset, kasvatuskäsitykset ja toiveet, sitä konkreettisemmin vanhemmat kokevat voivansa osallistua oman lapsensa kasvuun ja kehitykseen. Arkinen, jokapäiväinen keskustelu päivähoidon työntekijöiden ja vanhemman välillä lapsen liittyvistä asioista luo perustan luottamukselle, sekä se myös mahdollistaa yhteisen ymmärryksen lapsesta. (Kaskela - Kekkonen 2006: 36.)

4.5 Kontekstuaalisen kasvun teoria

Kontekstuaalisen kasvun teoria pohjautuu Bronfenbrennerin ekologiseen teoriaan. Ekologisessa teoriassa tarkastellaan lapsen välittömiä kasvuympäristöjä sekä laajempia yhteiskunnallisia ympäristöjä ja näiden yhteisvaikutusta lapsen kasvuun ja kehittymiseen. Kontekstuaalisen kasvun tarkastelu ei taas kohdistu vain kasvuympäristöjen vaikutuksiin lapseen eikä edes kasvuympäristöjen yhteisvaikutuksiin. Se tarkastelee erityisesti sitä, miten lapsi toimii kasvukontekstissaan ja millaiset kytkennät lapsella on toimintaympäristöönsä ja sen ulkopuolelle. Kontekstuaalinen kasvun tarkastelu käyttää Bronfenbrennerin ekologisen teorian käsitteitä ja rakenteita, mutta antaa teorialle pedagogisen sisällön. (Hujala ym. 1999: 10–11.)

Hujala ym. (1999: 11) kertovat, että kontekstuaalinen teoria pyrkii rakentamaan ymmärrystä lapsen käyttäytymisen ja hänen kasvuympäristönsä välisistä suhteista. Kontekstuaalisessa kasvun tarkastelussa keskiössä on lapsi toimivana subjektina sekä hänen toi-

mintansa ja toimintaympäristö. Lapsi on itse osa toimintaa, vuorovaikutuksen aktiivinen osapuoli, joka vaikuttaa ympäristönsä toimintoihin. Lapsi saa itse ympäristössä tapahtuvien muutosten myötä vaikutteita omaan käyttäytymiseen ja kasvuun.

4.5.1 Kasvu ympäristöjen vuorovaikutuksen merkitys

Lapsen kasvu ympäristöjen välinen toimiva vuorovaikutus on sekä perheen että päivähoiton kasvatuksen laadun keskeinen tekijä. Erityisen tärkeää on vuorovaikutus niiden kasvu ympäristöjen välillä, joissa lapsi aktiivisesti toimii. Tästä voi mainita esimerkkinä kodin ja päivähoiton välisen yhteistyön. Se, missä määrin lapsen kasvatuksesta huolehtivat aikuiset kokevat kasvatuksen yhteisenä hankkeena, vaikuttaa lapsen laadukkaaseen kasvuun ja kehitykseen. Kontekstuaalisen kasvun teoria antaa jyrkän pohjan yhteistoimintaan perustuvalla kasvatustoteella. Se selkeyttää yhteistyön merkityksen sekä reunaehdot ja vuorovaikutuksen tavat. (Hujala ym. 1999: 14–15, 20.)

Kasvu ympäristöjen keskinäisen vuorovaikutuksen merkityksen korostaminen on kontekstuaalisen teorian keskeisin asia. Kasvatus nähdään lapsen kasvu ympäristöissä toimivien aikuisten yhteistyönä. Kontekstuaalisuudessa kasvatus on yhteistyöprosessi, joka asettaa uusia haasteita sekä ammatillisuudelle päivähoitossa, että vanhempien roolille päivähoitoyhteisössä. (Hujala ym. 1999: 12, 21.)

4.5.2 Lapsi toimintaympäristöjen keskiössä

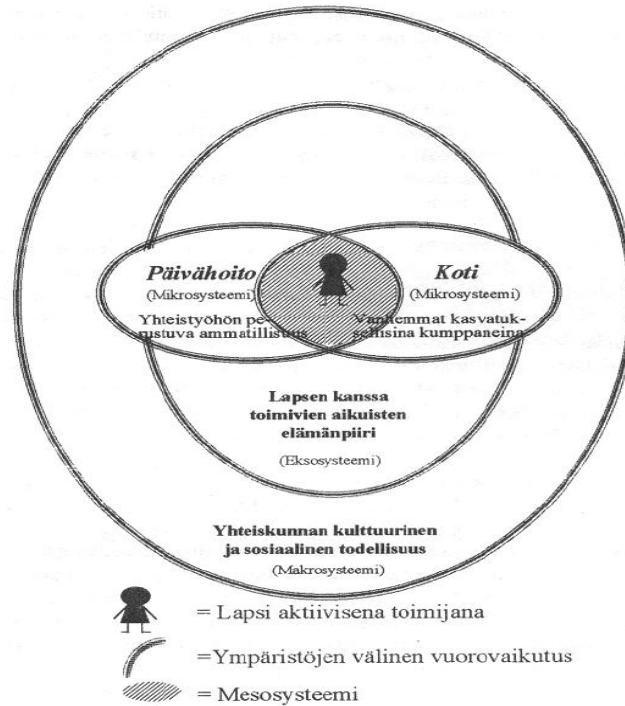
Tärkeää lapsen tasapainoisen kehittymisen kannalta on, että lapsen varhaislapsuuden eri kasvu ympäristöt olisivat vuorovaikutuksessa keskenään. Bronfenbrenner jakaa ekologisen mallin neljään eri tasoon. (Kemppinen – Rouvinen-Kemppinen 1998: 234.) Seuraavaksi kerromme kyseisistä tasoista tarkemmin.

- **Mikrosysteemi** on yksilön välitöntä ympäristöä, joka muodostuu toiminnoista, rooleista ja henkilöiden välisistä suhteista, joita yksilö kokee ympäristössään. Tärkein kasvu ympäristö lapselle on oma perhe, johon hänellä on syvimmat ja pysyvimmät sekä jatkuvimmat siteet. (Hujala-Huttunen – Nivala 1996: 25.)

Esimerkkeinä mikrosysteemistä voisi mainita kodin, vanhemmat, sisarukset sekä päivähoidon (Kemppinen – Rouvinen-Kemppinen 1998: 234).

- **Mesosysteemi** on kasvatuksen onnistumisen kannalta keskeisin systeemi. Se käsittää niiden ympäristöjen väliset suhteet, joissa lapsi toimii aktiivisesti ja tarkastelee niissä toimivien ihmisten välistä vuorovaikutusta. (Hujala-Huttunen – Nivala 1996: 26.) Mesosysteemissä tehdään siis tärkeää yhteistä kasvatustyötä vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden kesken. Näistä vuorovaikutussuhteista lapsi saa eväitä elämänsä varrelle. (Hellman-Suominen – Järvinen - Laine 2009: 30.)
- **Eksosysteemi** on taso, jonka toimintoihin lapsi ei itse aktiivisesti osallistu, mutta systeemi vaikuttaa suuresti siihen, mitä lapsen lähiympäristössä tapahtuu. Eksosysteemi vaikuttaa lapseen välillisesti vanhempien, päivähoitajien sekä muiden kasvattajien ja aikuisten elämänpiirin kautta. (Hujala-Huttunen – Nivala 1996: 27.) Esimerkkeinä eksosysteemistä ovat varhaiskasvatuspalvelujen laatu ja joustavuus, vanhempien ja kasvattajien työajat ja niiden joustavuus sekä vanhempien ja kasvattajien sosiaalinen verkosto (Kemppinen – Rouvinen-Kemppinen 1998: 234).
- **Makrosysteemi** viittaa kulttuurin tai osakulttuurin institutionaalisiin malleihin, kuten ekonomisiin, sosiaalisiin, kasvatuksellisiin sekä laki – ja poliittisiin järjestelmiin, jotka toimivat tietyn yhteiskunnan reunaehtoina (Hujala-Huttunen – Nivala 1996: 27). Makrosysteemi kertoo siis siitä yhteiskunnallisesta tilanteesta, jossa kulloinkin eletään. Poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja kasvatukselliset asiat ovat vaikuttamassa lapsen kasvuun. On esimerkiksi eri asia asua maassa, jossa on sota kuin sellaisessa, jossa on rauha. (Hellman-Suominen – Järvinen - Laine 2009: 32.)

Seuraavassa kuviossa tarkastelemme lapsen kasvuympäristöjä alkaen lähipiiristä ja edeten lapselle kaukaisempiin yhteiskunnan arvomaailmoihin. Kuvio auttaa ymmärtämään, kuinka erilaiset yhteiskunnan ilmiöt esimerkiksi joukkoviestinnän kautta välittyvät lasten kokemusmaailmat. (Hujala-Huttunen – Nivala 1996: 25.)

KUVIO 1. Kontekstuaalisen kasvun malli perheessä ja päivähoidossa kasvavan lapsen näkökulmasta (Hujala ym. 1999: 12).

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyömme on luonteeltaan sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen tutkimus, koska kyselylomakkeemme sisältää sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa rajoitetaan yleensä pieneen joukkoon tapauksia, mutta ne pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti. Tutkittavat valitaan usein harkinnanvaraisesti, eikä tilastollisiin yleistyksiin yleensä pyritä. Kvalitatiivinen tutkimus sopii myös hyvin toiminnan kehittämiseen, vaihtoehtojen etsimiseen ja sosiaalisten ongelmien tutkimiseen. Sen avulla voidaan antaa myös virikkeitä erilaisille jatkotutkimuksille. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään yleensä avoimia kysymyksiä. Avointen kysymysten vastaukset voivat joskus tuoda uusia näkökantoja tai parannusehdotuksia, mutta ne saatavat houkutella myös vastaamatta jättämiseen. (Heikkilä 2008: 16, 49–50.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosentiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Se edellyttää tarpeeksi suurta ja edustavaa otosta. Aineiston keruussa

käytetään tyypillisesti standardoituja tutkimuslomakkeita valmiine vastausvaihtoehtoineen. Asioita kuvataan numeeristen suureiden avulla ja tuloksia voidaan havainnollistaa taulukoilla tai kuvioilla. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan yleensä selville olemassa oleva tilanne. Suljetuissa kysymyksissä vastaaminen on nopeaa ja myös moitteiden tai arvostelevien vastausten antaminen saattaa olla helpompaa. (Heikkilä 2008: 16, 51.)

Käytimme aineistonhankintamenetelmänä kyselylomaketta (ks. liite 1), joka sisälsi siis sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä. Kyselylomakkeen suunnittelu edellyttää aina muun muassa kirjallisuuteen tutustumista sekä tutkimusongelman pohtimista ja täsmenämistä. Myös tutkimuksen tavoite on oltava täysin selvillä, ennen kuin kyselylomaketta aletaan laatia. (Heikkilä 2008: 47.) Määritimme opinnäytetyömme tutkimusongelman ennen kyselylomakkeen laatimisen aloittamista. Tutkimusongelmanamme oli siis se, kuinka vanhemmat kokevat kasvatuskumppanuuden toteutumisen Töölön ja Herttoniemenrannan Montessori-leikkikouluissa. Kyselylomakkeen laatimisessa käytimme apuna myös aiemmin mainitsemiamme kasvatuskumppanuuden periaatteita eli kuulemista, kunnioitusta, dialogisuutta ja luottamusta.

Hyvä tutkimuslomake on myös siisti ja selkeä. Kysymysten täytyy edetä loogisesti ja ne täytyisi olla numeroitu juoksevasti. Alussa olisi myös hyvä olla helppoja kysymyksiä, joiden avulla vastaajan mielenkiintoa tutkimusta kohtaan pystyisi herättelemään. Samaa aihetta koskevat kysymykset olisi myös hyvä ryhmitellä kokonaisuuksiksi. (Heikkilä 2008: 48–49.) Kyselylomakkeemme alussa kysyimme ensin hyvin lyhyesti vastaajan taustatietoja, jonka jälkeen jokaiseen neljään kasvatuskumppanuuden periaatteeseen liittyen (kuuleminen, kunnioitus, dialogisuus ja luottamus) kysyttiin kaksi suljettua kysymystä sekä yksi avoin kysymys. Emme kuitenkaan halunneet otsikoida näitä aihealueita erillisiksi teemoiksi, liiallisen johdattelun välttämiseksi. Teemat siis pysyivät niin sanotusti vain meidän itsemme tiedossa. Viimeisenä kysymyksenä annoimme vastaajalle mahdollisuuden kertoa mielipiteensä mihin tahansa asiaan liittyen. Kyselylomakkeemme sisälsi siis yhteensä 15 kysymystä.

5.2 Tutkimuksen aineisto

Rajasimme opinnäytetyömme koskemaan kahta Helsingin Montessori-yhdistys Ry:n leikkikoulua. Suoritimme kolmannen työelämäharjoittelun Töölön ja Herttoniemenran-

nan Montessori-leikkikouluissa, joten tästä syystä päätimme valita tutkimuksemme ainoastaan kyseisten leikkikoulujen perheet. Opinnäytetyömme kokonaisotos on 45 perhettä, joista 26 on Töölön Montessori-leikkikoulusta ja 19 on Herttoniemenrannasta. Aineiston keruun suoritimme maaliskuussa 2009.

Jaoin lomakkeita yhden kappaleen perhettä kohti, johon toivoimme vanhempien vastaavaan joko yksin tai yhdessä. Lomakkeiden jakamisen jälkeen perheillä oli vastausaikaa noin 2 viikkoa. Vastausaika ei kuitenkaan täsmällisesti pitänyt, vaan saimme lomakkeita takaisin myös sen päättymisen jälkeen. Halusimme kuitenkin saada mahdollisimman monta perhettä mukaan tutkimukseen, joten muistuttelimme vanhempia lomakkeen palauttamisesta ja olimme näin ollen vastausajan suhteen todella joustavia.

Kyselylomakkeisiin vastaaminen tapahtui anonymieina ja lomakkeet palautettiin leikkikoulujen eteisissä sijaitseviin palautuskoreihin. Palautuskorin tarkoituksena oli edesauttaa tulosten luotettavuutta ja mahdollisesti vastaajien rehellisyyttä.

Olemme tyytyväisiä saamiemme vastausten määrään. Töölön Montessori-leikkikoulusta saimme takaisin puolet jakamistamme vastauslomakkeista, eli 13 kappaletta. Vastausprosentti oli siis 50 %. Herttoniemenrannasta saimme takaisin 16 lomaketta, eli lähes kaikki sinne jakamistamme lomakkeista. Vastausprosentti oli siis 97 %. Yhteensä tutkimuksessamme on mukana siis 29 perhettä, kokonaisotoksen ollessa 45 perhettä.

5.3 Aineiston analysointi

Aineiston analysointiin käytämme suljetuissa kysymyksissä apuna SPSS-ohjelmaa, joka mahdollistaa isojenkin tutkimusaineistojen käsittelyn suhteellisen helposti ja nopeasti. Syötimme sekä Töölöstä että Herttoniemenrannasta saamiemme lomakkeiden suljettujen kysymysten vastaukset SPSS-ohjelmaan. Tämän jälkeen laskimme ohjelman avulla tulosten keskiarvojen prosenttiosuuksia. Nämä tulokset tuomme opinnäytetyössämme ilmi erilaisten taulukoiden ja kuvioiden avulla. Kuvioiden luomiseen käytämme apuna Excel-ohjelmaa.

Avoimet kysymykset puramme taas tyypittelyn avulla. Tyypittelyssä on kysymys aineiston ryhmittelystä tyypeiksi. Tarkoituksena on siis hakea aineistosta samankaltaisuuksia sekä myös poikkeavuuksia. Tyypittely edellyttää kuitenkin aina ensin jonkin-

laista teemoittelua. Teemoittelu tarkoittaa aineiston ja teorian vahvaa yhteyttä. (Eskola - Suoranta 1998: 180, 182.) Kyselylomakkeemme teemoina toimivat kuuleminen, kunnioitus, dialogisuus ja luottamus, jotka pohjautuvat kasvatuskumppanuuden teoriasta. Avointen kysymysten vastaukset tyypitellämme kolmeen eri luokkaan, jotka ovat: positiiviset, negatiiviset sekä rakentavat/kehittävät. Jokaisen avoimen kysymyksen kohdalla jaamme kyselylomakkeet pinoihin tyypittelyluokituksemme mukaan. Tämän jälkeen poimimme vastauksista samankaltaisuuksia, eroavaisuuksia sekä rakentavia että kehittäviä vastauksia. Opinnäytetyössämme nostamme esille tutkimuksemme kannalta mielenkiintoisimpia sekä kehittävimpiä mielipiteitä kasvatuskumppanuuden toteutumisesta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

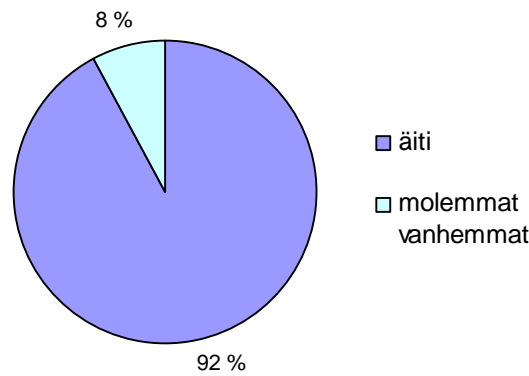
Seuraavaksi esittelemme saamiamme tutkimustuloksia. Tuomme sekä Töölön että Herttoniemenrannan leikkikoulujen tulokset esille omine lukuineen, emmekä siis vertaile tuloksia keskenään.

Kyselylomakkeen alussa kysyimme ensin kahden kysymyksen verran vastaajien taustatietoja. Suljetuissa kysymyksissä käytimme asteikkoa 1-5, joista vaihtoehto yksi oli huonoin ja viisi oli paras. Suljettuihin kysymyksiinkin vanhemmat olivat vapaasti lisänneet omia kommenttejaan, joita haluamme myös tuoda vastauksissa esille. Avointen kysymysten vastauksista etsimme samankaltaisuuksia, eroavaisuuksia sekä myös rakentavia että kehittäviä vastauksia. Tuloksissa nostamme esille tutkimuksemme kannalta mielenkiintoisimpia, yleisimpiä sekä kehittävimpiä mielipiteitä kasvatuskumppanuuden käytännön toteutumisesta ja mahdollisista kehittämistarpeista. Vanhempien kommentit ja mielipiteet olemme erottaneet muusta tekstistä kursivoidulla tekstillä.

6.1 Töölön Montessori-leikkikoulun tulokset

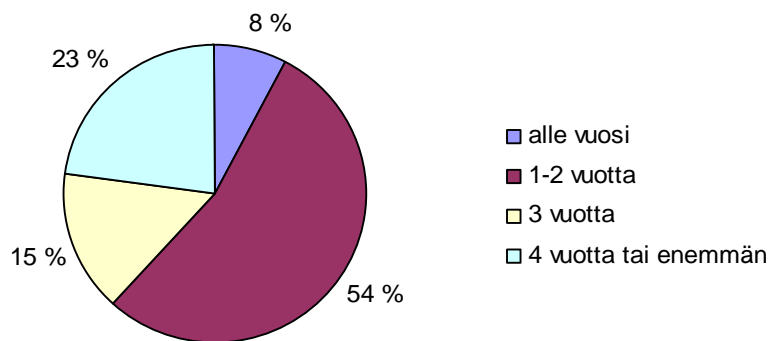
Ensimmäisenä taustakysymyksenä kysyimme, kumpi vanhemmista (äiti vai isä) toimii vastaajan roolissa vai toimivatko he kenties molemmat yhdessä. Töölön vastaajista 12 (92 %) oli äitejä. Yhteen lomakkeeseen vanhemmat olivat vastanneet yhdessä ja tämä on prosentteina 8 %. Yksikään isä ei ollut vastannut kyselyyn yksin. Seuraavassa kuvioissa esittelemme vielä tuloksen graafisesti.

KUVIO 2. Onko vastaaja?

Toisena taustakysymyksenä kysyimme kuinka kauan vastaaja on ollut leikkikoulun asiakkaana. Töölön vastaajista yksi (8 %) oli ollut asiakkaana alle vuoden. Seitsemän vastaajaa (54 %) oli ollut asiakkaana 1-2 vuotta. Kaksi vastaajista (15 %) oli ollut asiakkaana kolme vuotta. Kolme vastaajaa (23 %) oli ollut asiakkaana neljä vuotta tai enemmän. Seuraavaksi taas tulokset graafisesti esiteltynä.

KUVIO 3. Kuinka kauan olette olleet kyseisen Montessori-leikkikoulun asiakkaana?

Kolmantena kysymyksenä kysyimme sitä, kuinka leikkikoulun henkilökunta kuuntelee vanhempia jokapäiväisessä kanssakäymisessä. Keskiarvoksi vastaajat olivat antaneet 4,6. Viisi vastaajaa oli antanut vastausvaihtoehdon neljä. Kahdeksan vastaajaa oli antanut vastausvaihtoehdon viisi. Näin ollen voisi olettaa, että vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, kuinka leikkikoulun henkilökunta heitä kuuntelee jokapäiväisessä kanssakäymisessä.

Neljäntenä kysymyksenä kysyimme vanhemmilta, osallistuvatko he leikkikoulun toiminnan suunnitteluun. Keskiarvoksi kysymykseen vastaajat olivat antaneet 2,3. Kaksi vastaajaa oli antanut vaihtoehdon yksi, viisi vastaajaa oli antanut vaihtoehdon kaksi ja

myös viisi vastaajaa oli antanut vaihtoehdon kolme. Yhdessä lomakkeessa tähän kysymykseen ei oltu vastattu ollenkaan. Voisi olettaa, että vanhemmat eivät halua tai heillä ei ole mahdollisuutta osallistua leikkikoulun toiminnan suunnitteluun. Vanhemmat olivat myös ihmetelleet sitä, miten he voisivat osallistua toiminnan suunnitteluun, ja miksi heidän edes pitäisi osallistua. Joistain vastauksista ilmeni myös, että yhteistä suunnittelua saisi olla enemmän.

Ainoastaan vanh.toimikunta, mutta ei siellä leikkikoulun toimintaa suunnitella. Saisi olla enemmän yhteistä suunnittelua!

Viidentenä kysymyksenä pyysimme vanhempia kertomaan avoimesti vuorovaikutuksen toteutumisesta leikkikoulun arjessa. Yhdessäkään vastauksessa ei tullut esille mitään negatiivista palautetta vuorovaikutuksen toteutumisesta. Yksi vastaajista oli kuitenkin jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Useassa lomakkeessa tuli esille, että lapsen tuonti- ja hakutilanteet ovat hyviä hetkiä keskustelulle muun muassa lapsen kehityksestä, käyttäytymisestä ja muista tärkeistä asioista. Esimerkiksi puistossa käytävän keskustelun vanhemmat olivat kokeneet mieluisana ja luontevana. Vanhemmat kokivat myös saavansa leikkikoulun henkilökunnalta vinkkejä arjen eri tilanteisiin. Henkilökunnan päivittäisen tavoittamisen puhelimitse vanhemmat mielsivät positiiviseksi asiaksi.

Ystävällisiä keskusteluja lasta tuotaessa ja noudettaessa. Jutellaan lastesta, koulun asioista ja ihan muustakin. Erittäin hyvä vuorovaikutussuhde!

Vuorovaikutus on mielestäni riittävää. Henkilökunta kuuntelee ja keskustele tarvittaessa. Paljon kiinni omasta itsestä ja halusta keskustella...

Mielestäni vuorovaikutus toimii luontevasti ja hyvin. Puistossa ohjaajilla ja hoitajille on hienosti aikaa keskustella lapsen kehityksestä, päivittäisistä arki/varusteasioista sekä lapsen sosiaalisesta kehityksestä lapsiryhmässä.

Kuudentena kysymyksenä kysyimme vanhemmilta, kuinka leikkikoulun henkilökunta kuuntelee heidän toiveitaan lasta koskevilla asioilla. Keskiarvoksi kysymykseen vastaajat olivat antaneet 4,5. Yksi vastaaja oli antanut vaihtoehdon kolme, neljä vastaajaa oli antanut vaihtoehdon neljä ja kahdeksan vastaajaa oli antanut vaihtoehdon viisi. Vas-

tausten perusteella voisi siis olettaa, että vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, kuinka leikkikoulun henkilökunta kuuntelee heitä heidän lapsiaan koskevista asioista. Tämä kysymys oli myös herättänyt osassa vanhempia enemmänkin pohdintaa.

Tulisiko minulla olla toiveita juuri oman lapseni erityiskohtelusta? – Pähkähullua!

Seitsemäntenä kysymyksenä kysyimme vanhemmilta, kuinka tasa-arvoisuus näkyy henkilökunnan ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa. Keskiarvoksi kysymykseen vastaajat olivat antaneet 4,6. Yksi vastaaja oli antanut vaihtoehdon kolme, kolme vastaajaa oli antanut vaihtoehdon neljä ja kahdeksan vaihtoehdon viisi. Yhdessä lomakkeessa tähän kysymykseen ei oltu vastattu ollenkaan. Vastausten perusteella voisi päätellä, että vanhemmat kokevat tasa-arvoisuutta henkilökunnan kanssa.

Kahdeksantena kysymyksenä pyysimme vanhempia kuvailemaan henkilökunnan lähestyttävyyttä yhteistyön kannalta. Yksi vastaajista oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Lähes jokaisessa vastauksessa tuli esille henkilökunnan helppo lähestyttävyyttä. Vanhempien mielestä kynnystä ottaa kontaktia henkilökuntaan ei ole. Eräs vastaajista oli kuitenkin maininnut omaavansa yhden luottohenkilön henkilökunnan joukosta, johon ottaa tarvittaessa yhteyttä. Vastauksissa tuli myös esille, että vanhemmat pitävät henkilökuntaa ammattitaitoisena sekä huomaavaisena ja ystävällisenä myös kiireen keskellä.

Kaikki erittäin helposti lähestyttäviä ja aikaa pieneen juttutuokioon on aina löytynyt.

Mielestäni kaikki henkilökuntaan kuuluvat ovat helposti lähestyttäviä ja kommunikatiivisia. Mielestäni erityisen myönteistä on hyvä ja herkkä kuuntelukyky... Kiireessäkin henkilökunta suhtautuu vanhempiin/kysymyksiin ystävällisesti ja kiinnostuneesti.

... Kaikkien kanssa henkilökemiat eivät toimi yhtä hyvin - eikä välttämättä tarvitsekaan.

Yhdeksäntenä kysymyksenä kysyimme vanhemmilta, missä määrin he keskustelevat lapsensa päivän kulusta henkilökunnan kanssa. Keskiarvoksi tähän kysymykseen tuli 3,78. Kaksi vastaajaa oli valinnut vastausvaihtoehdon kaksi, myös kaksi vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon kolme, kuusi vastaajaa oli valinnut neljän ja kolme vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon viisi. Tämän kysymyksen kohdalla vastauksissa oli hieman hajontaa. Pääosin voisi ajatella vanhempien olevan melko tyytyväisiä. Voi myös ajatella, että kaikki vanhemmat eivät itse vaadi runsasta keskustelua henkilökunnan kanssa, vaan heille riittää, että vain erityiset lapsen päivään kuuluvat kuulumiset vaihdetaan.

Koen saavani tarpeeksi tietoa, enkä koe tarpeellisena käyttää joka päivä keskusteluun paljon aikaa.

Joka päivä perusasiat, syöminen ja unet, muuten tapahtumien mukaan.

Alussa enemmän, kun lapsi uusi.

Kymmenes kysymys koski sitä, miten nopeasti henkilökunta saa järjestettyä keskusteluaikaa lasta koskeville asioille. Keskiarvoksi tästä kysymyksestä tuli 4,3. Kolme vastaajaa oli valinnut vastausvaihtoehdon kolme, kolme vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon neljä ja seitsemän vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon viisi. Tästä voi ehkä päätellä, että keskusteluaikaa järjestyy usein melko nopeasti.

Yleensä aina välittömästi...

Ei tällaisia erityisiä keskusteluhetkiä ole ollut. Asiat keskustellaan ainoastaan viennin/haun yhteydessä. Ehkä ei ole ollut tarvetta...

Kysymysnumerossa 11 pyysimme vanhempia kuvailemaan perheen ja leikkikoulun kasvatustavoitteita oman lapsen kohdalla. Yksi vastaajista oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Tämän kysymyksen kohdalla vanhempien vastauksista tuli esille paljon erilaisia mielipiteitä ja kokemuksia. Osa vanhemmista oli kertonut kasvatustavoitteiden perheen ja leikkikoulun välillä olevan yhteneväiset ja samansuuntaiset. Osa vanhemmista taas ei ollut varma, menevätkö kasvatustavoitteet yksin, tai heillä ei ollut edes tietoaan leikkikoulun kasvatustavoitteista.

Ajatukset ovat olleet alusta saakka yhteneväiset ...

Haluan lapseni kasvavan turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä. Montsa tukee näitä tavoitteita hyvin.

Minulla ei ole hajuakaan leikkikoulun kasvatustavoitteista. Toivon tietysti ja oletan, että olemme kaikki kasvattamassa normaaleja, pärjääviä ihmisiä!

...Fyysinen kiusaaminen eroaa, toivoisin leikkikoululta tiukempaa otetta asiaan. Erityisesti tilanteiden AKTIIVISTA SEURAAMISTA ULKONA! Siellä tapahtuu vaikka mitä henkilökunnan silmien alla ja jää huomiotta.

Yhteisiä kasvatustavoitteita ei ole yksilön kohdalla määritelty. Tästä pieni miinus...

Kysymys numero 12a oli, kuinka helposti vanhemmat pystyvät ottamaan leikkikoulun henkilökunnan kanssa puheeksi eriävät mielipiteet koskien lapsen kasvatusta. Keskiarvoksi tässä kohtaa tuli 3,8. Kuusi vastaajaa oli valinnut vastausvaihtoehdon kolme, kaksi vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon neljä ja neljä oli valinnut vaihtoehdon viisi. Yksi vastaajista oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Ilmeisesti vanhemmat pystyvät ottamaan eriäviä mielipiteitä puheeksi melko hyvin. Osa vanhemmista toi myös vastauksissaan esille, ettei eriäviä mielipiteitä henkilökunnan kanssa ole tullut.

Kysymys numero 12b oli lisäkysymys edelliselle kysymykselle. Vanhemmilta siis kysyttiin, miten he kokevat tulevansa kuulluksi eriävistä mielipiteistä keskusteltaessa. Keskiarvoksi tähänkin tuli sama kuin edelliseen kysymykseen, eli 3,8. Kuusi vastaajaa oli valinnut vastausvaihtoehdon kolme, yksi vastaajista oli valinnut vaihtoehdon neljä ja neljä oli valinnut vaihtoehdon viisi. Kaksi vastaajaa oli jättänyt vastaamatta tähän lisäkysymykseen. Ilmeisesti vanhemmat tulevat myös kuulluksi samalla tavoin, kuin he uskaltavat esittää eriäviä mielipiteitä.

Kysymys numero 13 koski sitä, kuinka tarkasti henkilökunta kertoo vanhemmille lapsen päivän tapahtumista. Keskiarvoksi tähän tuli 3,5. Yksi vastaaja oli valinnut vastausvaihtoehdon yksi, yksi vastaajista oli valinnut vaihtoehdon kaksi, kolme vastaajaa oli

valinnut vaihtoehdon kolme, viisi vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon neljä ja kaksi vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon viisi. Yksi vastaajista oli jättänyt vastaamasta tähän kysymykseen. Kuten huomata saattaa, tässä kysymyksessä hajonta oli huipussaan. Vanhemmilla näyttäisi siis olevan melko eriäviä mielipiteitä siitä, kuinka tarkasti henkilökunta kertoo lapsen päivän tapahtumista.

Saan tietoa niin paljon, kuin haluan/tilanteessa ehtii.

Tarvittaessa...

Kysymyksessä numero 14 pyysimme vanhempia kertomaan kodin ja leikkikoulun välisestä suhteesta luottamuksen kannalta. Kaksi vastaajaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Pääosin vastaukset olivat positiivisia ja vanhemmat olivat tyytyväisiä luottamussuhteeseen. Kuitenkin myös muutamasta vastauksesta tuli ilmi, että puutteellisen tiedottamisen tai asioiden vähättelyn vuoksi luottamus on saattanut tilapäisesti heikentyä.

Luotan siihen, että lapsestamme pidetään hyvää huolta. Että hänellä on turvallinen ympäristö, jossa häntä kunnioitetaan...

Luottamus puolin ja toisin on ihan perusjuttu. Tuntuu toimivan. Tärkeää myös keskinäinen kunnioitus.

Joitakin luottamusta ”nakertavia” episodeja on ollut... liittyen loukkautumisiin ja niiden tiedottamiseen. Pääsääntöisesti luottamus on erinomainen johtuen pätevistä ja osaavasta henkilökunnasta.

... Henkilökunta ei puhu muiden lasten tai perheiden asioista ja luotan, että sama pätee myös meihin.

Kysymyksessä numero 15 annoimme vanhempien vapaasti kertoa, mitä muuta he mahdollisesti haluavat sanoa. Neljä vastaajaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Tämän kysymyksen kohdalla vanhemmat olivat tuoneet esille hyvin monenlaisia mielipiteitä leikkikoulun toimintaan liittyen. Vastauksista löytyi niin positiivisia, negatiivisia kuin myös rakentavia kommentteja.

Olemme kaiken kaikkiaan hyvin tyytyväisiä Töölön Montessori-leikkikoulun toimintaan. Koemme, että lapsemme on saanut pysyviä, luotettavia hoitajia ja että hänellä on mahdollisuus kehittyä tarkkojen ja huolehtivien silmäparien valvonnassa ja ohjauksessa.

Olemme olleet erittäin tyytyväisiä hoitoon ja kasvatukseen.

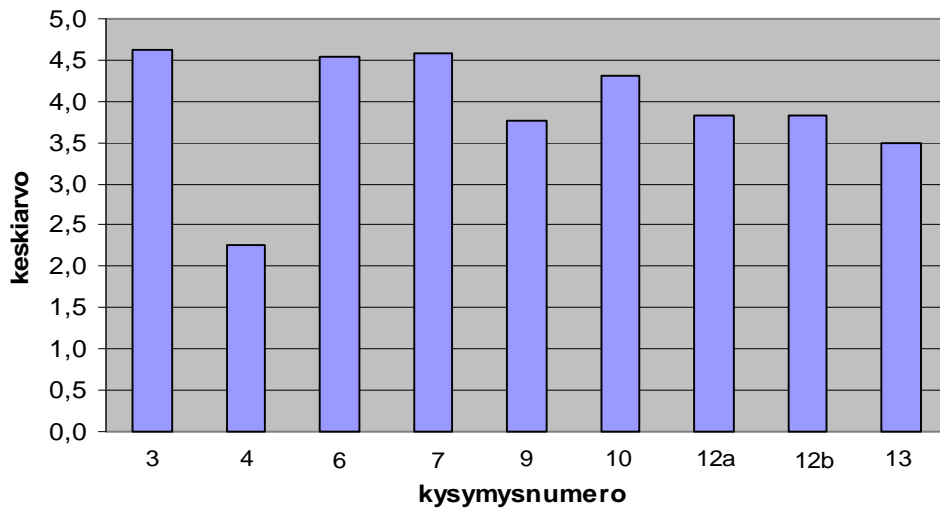
Töölön yksikkö osaa hyödyntää parhaat puolet Montessori-filosofiasta liioittelematta. Koulu/leikkikoulu on selkeästi alueen paras valmentava leikkikoulu. Tulos on selkeästi todettavissa lasten siirtyessä/jatkaessa esikouluun. Lapset ovat valmiuksiltaan selkeästi muita leikkikoulujen lapsia edellä.

Helsingin sisällä Montessori-leikkikoulut toimivat keskenään hyvin erilailta, mikä ihmetyttää. Vanhempien ja leikkikoulun yhteistyö Töölössä melko vähäistä, samoin toiminnan aktiivisuus, monipuolisuus vähäisempää kuin muualla. Mistä johtuu? Henkilökunnan passiivisuudesta?

Oikeastaan ainoa eriävä mielipide on ryhmäleikkiminen, koulu antaa lasten leikkiä kahdestaan - kolmistaan rauhassa. Sinänsä hienoa, mutta antaa ikävät edellytykset joidenkin lasten ulossulkemiseen leikeistä. Mielestäni sääntö ”kaikki halukkaan saavat tulla mukaan leikkiin kunhan eivät sotke leikkiä” on oikeudenmukaisempi.

Lasten kasvatuksesta on turha tehdä liian juhlallista ja byrokraattista. Aiheesta toki tarvitaan keskustelua, yhteiskunnassa, asuinyhteisöissä ja perheissä, mutta ”viranomaisten” tai ”palveluntuottajien” ja perheiden välinen kirjallinen keskustelu tuntuu jäykältä. OK. Leikkikoulu voisi järjestää illan otsikolla ”Näin kasvatamme lastasi” - se olisi lähtökohta keskustelulle ja mahdollisten ristiriitojen avaamiselle.

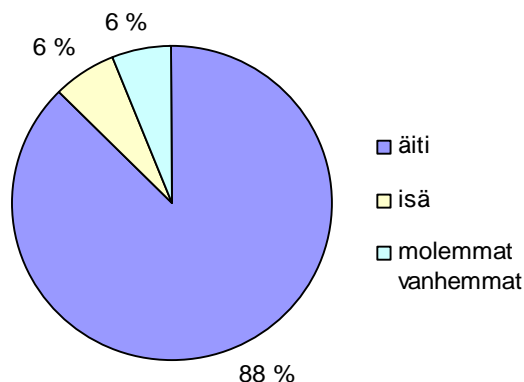
Seuraavassa taulukossa esittelemme graafisesti keskiarvot suljetuista kysymyksistä:

KUVIO 4. Taulukko suljetuista kysymyksistä ja keskiarvoista.

6.2 Herttoniemenrannan Montessori-leikkikoulun tulokset

Ensimmäisenä taustakysymyksenä kysyimme, kumpi vanhemmista (äiti vai isä) toimii vastaajan roolissa vai toimivatko he kenties molemmat yhdessä. Herttoniemenrannan vastaajista 14 (88 %) oli äitejä ja yksi (6 %) oli isä. Yhteen lomakkeeseen vanhemmat olivat vastanneet myös yhdessä ja tämä on prosentteina 6 %. Seuraavassa kuvioissa esittelemme vielä tuloksen graafisesti.

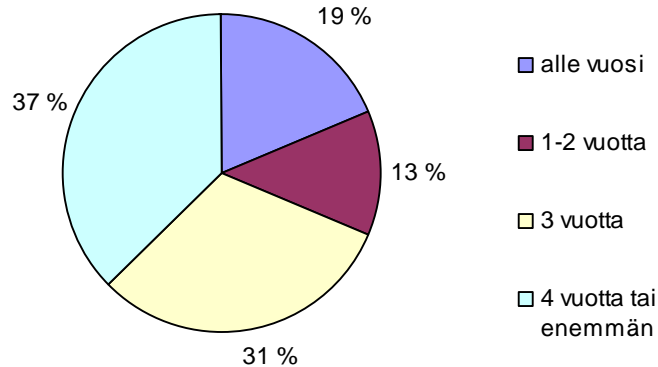

KUVIO 5. Onko vastaaja?

Toisena taustakysymyksenä kysyimme kuinka kauan vastaaja on ollut leikkikoulun asiakkaana. Herttoniemenrannan vastaajista kolme (19 %) oli ollut asiakkaana alle vuo-

den. Kaksi vastaajaa (13 %) oli ollut asiakkaana 1-2 vuotta. Viisi vastaajista (31 %) oli ollut asiakkaana kolme vuotta. Kuusi vastaajaa (37 %) oli ollut asiakkaana neljä vuotta tai enemmän. Seuraavaksi taas tulokset graafisesti esiteltynä.

KUVIO 6. Kuinka kauan olette olleet kyseisen Montessori-leikkikoulun asiakkaana?

Kolmantena kysymyksenä kysyimme sitä, kuinka leikkikoulun henkilökunta kuuntelee vanhempia jokapäiväisessä kanssakäymisessä. Keskiarvoksi vastaajat olivat antaneet 4,4. Kaksi vastaajaa oli antanut vastausvaihtoehdon kolme. Viisi vastaajaa oli antanut vastausvaihtoehdon neljä. Ja yhdeksän vastaajaa oli antanut vastausvaihtoehdon viisi. Voisikin olettaa, että vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, kuinka leikkikoulun henkilökunta heitä kuuntelee jokapäiväisessä kanssakäymisessä.

Neljäntenä kysymyksenä kysyimme vanhemmilta, osallistuvatko he leikkikoulun toiminnan suunnitteluun. Keskiarvoksi kysymykseen vastaajat olivat antaneet 2,4. Neljä vastaajaa oli antanut vaihtoehdon yksi, kuusi vastaajaa oli antanut vaihtoehdon kaksi ja kolme vastaajaa oli antanut vaihtoehdon kolme. Kaksi vastaajaa oli antanut vaihtoehdon neljä ja yksi vastaaja oli antanut vaihtoehdon viisi. Vastauksissa oli paljon hajontaa. Keskiarvosta päätellen voisi ajatella, että vanhemmat eivät halua tai heillä ei ole mahdollisuutta osallistua leikkikoulun toiminnan suunnitteluun.

Viidentenä kysymyksenä pyysimme vanhempia kertomaan avoimesti vuorovaikutuksen toteutumisesta leikkikoulun arjessa. Viisi vastaajaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Pääosin kaikki vastaukset olivat positiivisia, joten vanhempien voisi kuvitella olevan tyytyväisiä arjen vuorovaikutukseen. Lapsen tuonti- ja hakutilanteet vai-

kuttaisivat olevan vanhempien mielestä tärkeitä aikoja keskustelulle ja asioiden läpi käymiselle.

Tunnettiin, että ohjaajilla on hyvin aikaa lasta vietäessä ja haettaessa keskustella vanhempien kanssa. Iltapäivisin on kiva, kun ohjaajat usein muutamalla sanalla kommentoivat lapsen päivää... Koemme saavamme rehellistä ja asiantuntevaa palautetta ohjaajilta.

Lapset otetaan yksi kerrallaan vastaan, ja samalla tavalla ”luovutetaan”. Tällöin ehtii rauhassa tavata hetken päiväkodin aikuisia. Myös päiväkodin pienuus vaikuttaa tähän positiivisesti.

Yleensä vuorovaikutus jää siihen, kun lapsen hakee iltapäivällä ja vaihtaa pari sanaa... Pidempiä keskusteluja on ollut vain pari kertaa, esimerkiksi kasvatussuunnitelmaa laadittaessa.

Työntekijät kuuntelevat ja vastailevat kokemukseni mukaan mielellään. Puhelimessa kyllä tuntuu, ettei ex tempore keskusteluille ole paljon aikaa...

Kuudentena kysymyksenä kysyimme vanhemmilta, kuinka leikkikoulun henkilökunta kuuntelee heidän toiveitaan lasta koskevissa asioissa. Keskiarvoksi kysymykseen vastaajat olivat antaneet 4,6. Yksi vastaaja oli antanut vaihtoehdon kolme, viisi vastaajaa oli antanut vaihtoehdon neljä ja kymmenen vastaajaa oli antanut vaihtoehdon viisi. Vastauksen perusteella vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, kuinka leikkikoulun henkilökunta kuuntelee heitä heidän lapsiaan koskevissa asioissa.

Seitsemäntenä kysymyksenä kysyimme vanhemmilta, kuinka tasa-arvoisuus näkyy henkilökunnan ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa. Keskiarvoksi kysymykseen vastaajat olivat antaneet 4,3. Kaksi vastaaja oli antanut vaihtoehdon kolme, kahdeksan vastaajaa oli antanut vaihtoehdon neljä ja kuusi vaihtoehdon viisi. Vastauksista päätellen vanhemmat kokevat tasa-arvoisuutta vuorovaikutuksessa henkilökunnan kanssa.

Kahdeksantena kysymyksenä pyysimme vanhempia kuvailemaan henkilökunnan lähestyttävyyttä yhteistyön kannalta. Kolme vastaajaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Useat vanhemmat olivat sitä mieltä, että henkilökunta on mukavaa sekä helposti lähestyttävää. Myös kommentteille ja kysymyksille löytyy vanhempien mielestä aina aikaa. Joitain kriittisiä mielipiteitä löytyi kuitenkin vastausten joukosta.

Toimii erittäin hyvin, mukava ja avoin henkilökunta!

Kaikki ovat iloisia, avoimia ja helposti lähestyttäviä. Varsinkin aluksi oli hyvä, että kannustettiin vanhempia kysymään. Silloin myös eriävistä mielipiteistä oli helppo keskustella, kun sai kysyä ja asioille oli perustelut.

Kaikki ohjaajat ovat helposti lähestyttäviä. Jokainen on tietysti persoonaltaan erilainen, joten joidenkin kanssa on helpompi hakeutua puhumaan esimerkiksi ongelmatilanteista...

Joidenkin työntekijöiden kanssa on ollut vaikea ryhtyä hyvään yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen.

Uusien asiakkaiden silmissä hoitajat voivat tuntua tiukoilta ja kylmiltä, sitten kun tutustuu alkaa luottamaan ja vuorovaikutus sujua.

Yhdeksäntenä kysymyksenä kysyimme vanhemmilta, missä määrin he keskustelevat lapsensa päivän kulusta henkilökunnan kanssa. Keskiarvoksi tähän kysymykseen tuli 3,3. Kaksi vastaajaa oli valinnut vastausvaihtoehdon kaksi, kahdeksan vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon kolme ja kuusi vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon neljä. Vanhemmat vaikuttaisivat olevan suhteellisen tyytyväisiä. Voisi myös ajatella, että kaikki vanhemmat eivät itse vaadi runsasta keskustelua henkilökunnan kanssa, vaan heille riittää, että vain erityiset lapsen päivään kuuluvat kuulumiset vaihdetaan.

Ei ongelma, ei vaan yleensä kovin tarkasti keskustella päivän kulusta.

Kymmenes kysymys koski sitä, miten nopeasti henkilökunta saa järjestettyä keskustelu-aikaa lasta koskeville asioille. Keskiarvoksi tästä kysymyksestä tuli 4,1. Kaksi vastaajaa oli valinnut vastausvaihtoehdon kolme, kymmenen vastaajaa oli valinnut vaihto-

ehdon neljä ja kolme vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon viisi. Yksi vastaaja oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Vanhempien mielestä keskusteluaikaa ilmeisesti järjestyty melko nopeasti, tai sille ei ole ollut vanhempien mielestä akuuttia tarvetta.

Kysymysnumerossa 11 pyysimme vanhempia kuvailemaan perheen ja leikkikoulun kasvatustavoitteita oman lapsen kohdalla. Kolme vastaajaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Joidenkin vanhempien mielestä kasvatustavoitteet ovat samansuuntaisia ja yhteneväisiä. Jotkut vanhemmat toivat kuitenkin vastauksissaan esille, ettei erityisiä kasvatustavoitteita lapsen kohdalta ole, tai niistä ei ole ollut puhetta.

Samansuuntaiset, aikaa lapselle kehittyä omaan tahtiin.

Ovat hyvin samanlaiset, Montessori ja lapsen tukeminen yksilöllisesti hänen vahvuuksissaan ja kehittymiskohteissaan.

... Yksittäisiä tavoitteita on vaikea määrittää, mutta pidän leikkikoulussa selkeistä rajoista ja toisen kunnioittamisen tärkeydestä.

Ei mistään erityisistä kasvatustavoitteista ole ollut puhetta.

Minulla ei ole mitään ihmeellisiä kasvatustavoitteita...

Kysymys numero 12a oli, kuinka helposti vanhemmat pystyvät ottamaan leikkikoulun henkilökunnan kanssa puheeksi eriävät mielipiteet koskien lapsen kasvatusta. Keskiarvoksi tässä kohtaa tuli 3,9. Kolme vastaajaa oli valinnut vastausvaihtoehdon kolme, kymmenen vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon neljä ja kaksi vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon viisi. Yksi vastaajista oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Ilmeisesti vanhemmat pystyvät ottamaan eriäviä mielipiteitä puheeksi melko hyvin, tai heillä ei ole asiasta kokemusta.

Kysymys numero 12b oli lisäkysymys edelliselle kysymykselle. Vanhemmilta siis kysyttiin, miten he kokevat tulevana kuulluksi eriävistä mielipiteistä keskusteltaessa. Keskiarvoksi tähänkin tuli sama kuin edelliseen kysymykseen, eli 3,9. Yksi vastaaja oli valinnut vastausvaihtoehdon kaksi, neljä vastaajista oli valinnut vaihtoehdon kolme, viisi oli valinnut vaihtoehdon neljä ja neljä oli valinnut vaihtoehdon viisi. Kaksi vastaa-

jaa oli jättänyt vastaamatta tähän lisäkysymykseen. Ilmeisesti vanhemmat tulevat myös kuulluksi samalla tavoin, kuin he uskaltavat esittää eriäviä mielipiteitä.

Kysymys numero 13 koski sitä, kuinka tarkasti henkilökunta kertoo vanhemmille lapsen päivän tapahtumista. Keskiarvoksi tähän tuli 3,2. Kaksi vastaajaa oli valinnut vastausvaihtoehdon kaksi, kahdeksan vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon kolme ja viisi vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon neljä. Yksi vastaajista oli jättänyt vastaamasta tähän kysymykseen. Vanhemmista osa näyttäisi olevan tyytyväisiä asiaan, osa taas ehkä kaipaisi henkilökunnan kertovan tarkemmin lapsen päivän tapahtumista.

Kysymyksessä numero 14 pyysimme vanhempia kertomaan kodin ja leikkikoulun välisestä suhteesta luottamuksen kannalta. Neljä vastaajaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Jokainen vastaaja oli kertonut luottamuksen olevan hyvää ja toimivaa. Puutteita tämän asiaan suhteen ei vanhempien mielestä siis ole.

Luottamus on kaiken perusta, jotta ikäviä ja vaikeita asioita voi tuoda esiin.

Luotan henkilökuntaan ja heidän harkintakykyyn toimia erilaisissa tilanteissa. Juuri luottamus leikkikoulun toimintaan vapauttaa vanhempien energian muuhun käyttöön, kun ei tarvitse kantaa huolta päiväkotiasiasta, kun voi luottaa, että siellä lapsi saa hyvää ja kehitykselleen sopivaa hoitoa.

Meillä on täysi luottamus leikkikoulun henkilökunnan asiantuntemukseen ja siihen, että lapsemme asioita käsitellään luottamuksella ja asiallisesti.

Suhteemme on sellainen, että voi luottaa päivän sujumiseen poissa ollessani. Voin myös luottaa siihen, että päiväkodissa käsitellään siellä tapahtuneet asiat.

Kysymyksessä numero 15 annoimme vanhempien vapaasti kertoa, mitä muuta he mahdollisesti haluavat sanoa. Kymmenen vastaajaa oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Tämän kysymyksen kohdalla vanhemmat olivat melko yksimielisesti tuoneet esil-

le ainoastaan positiivista palautetta leikkikoulun toiminnasta. Mitään kehittämisehdotuksia ei siis tullut esille.

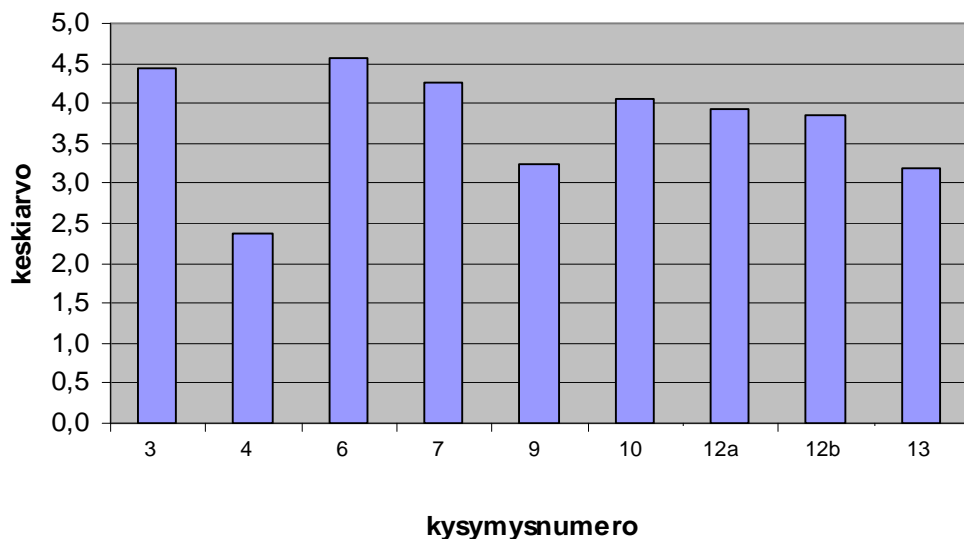
Olemme kovin onnellisia ja onnekkaita, että lapsemme hoitosuhde ei aiheuta ylimääräistä stressiä perheemme elämään...

Herttoniemenrannan Montessori tuntuu hoitopaikalta, jossa on hyvä henki niin ohjaajien kesken kuin ohjaajien ja lasten välillä. Ohjaajat puhuvat lapsille mukavan reippaasti.

Olemme erittäin tyytyväisiä leikkikouluun. Työntekijöillä on mielestäni hyvä asenne työhön ja selkeät sävelet, joiden mukaan mennä. Lapset eivät unohdu minnekään, vaan ovat toiminnan keskiössä. Toiminta tuntuu olevan lasta kehittävää, mutta myös turvallista ja rauhallista leikkiä.

Minulle tärkeintä on lapsen turvallisuudentunne - että on luotettavat aikuiset. Ja tämä on Montsassa parasta...

Seuraavassa taulukossa esittelemme graafisesti keskiarvot suljetuista kysymyksistä:

KUVIO 7. Taulukko suljetuista kysymyksistä ja keskiarvoista.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksissä vedämme yhteen olennaisimmat sekä mielenkiintoisimmat tulokset tutkimusongelmaamme nähden. Vanhemmille tekemämme kyselylomakkeen pohjana toimivat jo aiemmin mainitsemaamme kasvatuskumppanuuden periaatteet (kuuleminen, kunnioitus, dialogisuus ja luottamus), joten puramme tekemämme johtopäätökset näiden teemojen alle.

7.1 Kuulemisen toteutuminen

Molempien leikkikoulujen vanhemmat vaikuttivat olevan tyytyväisiä siihen, kuinka heitä kuunnellaan jokapäiväisessä kanssakäymisessä sekä lasta koskevissa asioissa. Vanhempien toiveiden kuunteleminen voikin olla hyvin arkista. Vanhemmilla on todennäköisesti oltava tällaisia arkisia kuulluksi tulemisen kokemuksia, ennen kuin he rohkaistuvat osallisuuteen syvemmässä kumppanuussuhteessa. (Alasuutari ym. 2006: 99.)

Lapsen tuonti- ja hakutilanteet nousivat molemmissa leikkikouluissa erittäin olennaisiksi keskustelun syntymisen ja asioiden läpi käymisen kannalta. Päivähoidon kiireisessä arjessa lapsen tuonti- ja hakutilanteet saattavatkin olla koko kasvatuskumppanuuden kannalta merkityksellisimpiä (Kaskela - Kekkonen 2006: 34). Henkilökunnan päivittäinen tavoittaminen puhelimitse (esimerkiksi yhtäkkiset keskustelut), kuitenkin vaihtelivat leikkikoulujen kesken. Vanhemmat kokivat voivansa tarpeen tullen ottaa eriäviä mielipiteitä puheeksi henkilökunnan kanssa ja he kokivat myös tulevansa kuulluksi tällöin.

Vanhemmat eivät kokeneet juurikaan voivansa osallistua leikkikoulun toiminnan suunnitteluun, tai he eivät välttämättä edes halunneet. Vanhempien saaminen mukaan toiminnan suunnitteluun edellyttäisi henkilökunnalta kannustavaa ja innostavaa, mutta ei kuitenkaan painostavaa asennetta. Mielestämme henkilökunnan tulisi mahdollisuuksien mukaan sekä tietysti myös resurssit huomioon ottaen kuunnella vanhempien ehdotuksia ja mielipiteitä toiminnan suunnitteluun liittyen.

7.2 Kunnioituksen toteutuminen

Molemminpuolinen kunnioitus on kasvatuskumppanuuden onnistumisen tärkeimpiä edellytyksiä (Davis 2003. 43). Toista ihmistä voidaan kuuntelemisen kautta oppia hyväksymään, ymmärtämään sekä kunnioittamaan. Kunnioitus myös mahdollistaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä. (Kaskela - Kekkonen 2006: 34–35.)

Molemmissa leikkikouluissa vanhemmat kokevat tasa-arvoisuutta henkilökunnan kanssa. Kynnystä ottaa kontaktia henkilökuntaan ei vanhempien mielestä ole. Myös erilaisille kommenteille ja kysymyksille löytyy aina aikaa. Vanhempien kommenteista voi päätellä, että molemminpuolinen kunnioitus toteutuu.

Leikkikoulujen ja perheen kasvatustavoitteet oman lapsen kohdalla ovat pääosin samansuuntaisia ja yhteneväisiä, kuitenkin osa vanhemmista oli epävarmoja tai epätietoisia lasta koskevista kasvatustavoitteista. Henkilökunnalla on velvollisuus kunnioittaa vanhempien näkemyksiä, sekä välittää heille ainutlaatuista tietoa lapsen kasvusta ja kasvatuksesta.

7.3 Dialogisuuden toteutuminen

Dialogi on taitoa ajatella, puhua ja toimia yhdessä. Se on myös keskustelua, jossa ei valita puolia. (Isaacs 2001: 39.) Molemmissa leikkikouluissa vanhemmat ovat tyytyväisiä arjen vuorovaikutukseen. Lapsen tuonti- ja hakutilanteet nousivat keskustelun ja asioiden läpi käymisen kannalta ehdottomiksi. Vanhemmat siis kokivat, että keskustelu henkilökunnan kanssa lapsen päivän kulusta on pääosin riittävää.

Kaikki vanhemmat eivät kuitenkaan koe tarpeelliseksi käyttää joka päivä keskusteluille paljon aikaa, vaan heille riittää, että lasta koskevat erityiset kuulumiset vaihdetaan. Tarpeen tullen vanhemmat kuitenkin kokevat saavansa erikseen järjestettyä keskusteluaikaa henkilökunnan kanssa. Kasvattajan ja vanhemman dialogi synnyttää kahdenkeskisen yhteisöllisyyden kokemuksen ja tunneliittymisen lapsen asiaan ja kasvatusprosessiin (Kaskela - Kekkonen 2006: 38, 40).

7.4 Luottamuksen toteutuminen

Vanhemmilla oli melko eriäviä mielipiteitä siitä, kuinka tarkasti henkilökunta kertoo lapsen päivän tapahtumista. Osa vanhemmista on selkeästi tyytyväisiä asiaan, mutta osa kaipaisi tarkempaa tietoa lapsen päivän kulusta. Monien vanhempien mielestä luottamus päivähoiton työntekijöihin rakentuu työntekijän ja lapsen välisestä suhteesta. Eli siitä, millä tavoin työntekijät välittävät tietämystään ja tuntemustaan lapsesta. Arkinen, joka-päiväinen keskustelu päivähoiton työntekijöiden ja vanhemman välillä lapsen liittyvistä asioista luo perustan luottamukselle. (Kaskela - Kekkonen 2006: 36.)

Luottamuksen rakentuminen vaatii riittävän määrän yhteisiä kohtaamisia, jotta kumppanin tapa toimia tulee tutuksi ja häneen oppii kokemuksen kautta luottamaan (Alasuutari ym. 2006: 101). Vanhemmat pitivät kodin ja leikkikoulun välistä suhdetta luottamuksellisenä, ja osa vanhemmista oli jopa erittäin tyytyväisiä luottamussuhteeseen. Luottamuksen puutetta ei siis esiintynyt juuri lainkaan.

Molemminpuolinen toimiva luottamus on kaiken perusta. Mielestämme tulevaisuudessa päivähoiton henkilökunnan tulisi vieläkin enemmän kiinnittää huomiota siihen, miten ja millä tavalla asioita vanhemmille kerrotaan. Vähättely ja asioista kertomatta jättäminen vaikuttaa negatiivisesti luottamussuhteeseen.

7.5 Yhteenveto

Yhteistyö oli vanhempien mielestä pääosin hyvää, eikä tulokset juurikaan vaihdelleet leikkikoulujen kesken. Kasvatuskumppanuuden periaatteet toteutuivat leikkikouluissa melko hyvin. Työntekijöillä oli aikaa kuunnella vanhempia ja vanhemmat pitivätkin perheen ja henkilökunnan välistä suhdetta tasa-arvoisena. Keskusteluhetket lasta tuodessa ja hakiessa nousivat tärkeiksi vuorovaikutuksen kannalta. Myös luottamusta pidettiin pääosin hyvänä.

Tietysti tyytyväisyys vaihteli vastaajista ja kysymyksistä riippuen. Vastauksista löytyi myös joitakin kasvatuskumppanuutta estäviä tekijöitä. Vanhempien mielestä henkilökiat eivät aina kaikin puolin toimineet, mahdollisuutta tai halua osallistua toiminnan suunnitteluun ei ollut ja yhteisten kasvatustavoitteiden tietoisuus oli vähäistä.

Vastauksista nousi myös esille muutama kehitysehdotus leikkikoulun toimintaan liittyen. Ryhmäleikkimiseen oli kiinnitetty erityistä huomiota. Toivottiin, että lapsille annettaisiin useammin mahdollisuus leikkiä ryhmässä, eikä vain yksin tai kahdestaan. Tämä siitä syystä, että lapsen pahaa mieltä ja ulossulkemisen tunnetta voitaisiin välttää. Myös leikkikoulun järjestämää yhteistä iltaa vanhemmille lapsen kasvatukseen liittyen oli toivottu.

8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

8.1 Eettiset kysymykset

Koska tutkimukseemme osallistui 29 perhettä, niin suuri eettinen haaste liittyi vastaajien yksityisyyden suojaamiseen. Päädyimme tekemään tutkimuksemme kyselylomakkeiden avulla, koska tällöin yksittäisiä vastaajia ei pystytä tunnistamaan. Koska kyselylomakkeessa on kuitenkin myös avoimia kysymyksiä, niin kirjaamme opinnäytetyöhöemme vain sellaisia vastauksia, joista vastaajaa ei pystytä tunnistamaan. Tutkimuksen tekemiseksi hankimme luvan Montessori-yhdistys Ry:n toiminnanjohtajalta hyvissä ajoin ennen kyselylomakkeiden jakamista.

Sovellamme työssämme Sosiaalialan ammattieettisiä ohjeita sekä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määrittämiä hyvän tieteellisen käytännön periaatteita:

- Haastateltavilla on oikeus tietää, mihin tietoja tarvitaan ja mihin niitä käytetään
- Asiakkaalla on oikeus yksityisyyteen ja henkilökohtaiseen tietosuojaan
- Haastattelijoilla on salassapitovelvollisuus
- Kyselylomakkeiden täyttäminen perustui vapaaehtoisuuteen
- Teimme tutkimuksen rehellisesti, avoimesti ja huolellisesti
- Teimme tutkimuksemme suunnittelun, toteutuksen ja raportoinnin yksityiskohdallisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla (Talentia 2005; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2006).

8.2 Luotettavuus

Keräsimme tutkimusaineistomme kyselylomakkeiden avulla, joihin vanhemmat vastasivat anonymyminä. Ajattelimme tämän lisäävän luotettavuutta sekä vastausten määrää. Halusimme ottaa leikkikoulujen jokaisen perheen mukaan tutkimukseen, koska perheitä oli yhteensä kuitenkin suhteellisen vähän. Ja koska vastaaminen oli kuitenkin vanhemmille vapaaehtoista, niin arvelimme, ettemme tule saamaan jokaista jakamaamme lomaketta kuitenkaan takaisin.

Kyselylomakkeen laatimisessa oli haasteellista välttää liian johdattelevia kysymyksiä, ja tästä syystä jouduimmekin muokkaamaan kysymyksiä useaan otteeseen. Emme myöskään maininneet lomakkeessa kasvatuskumppanuuden neljää periaatetta, jotka siis toimivat teemoinamme, koska se olisi saattanut johdatella vanhempia vastausten suhteen. Kaikki vanhemmat eivät välttämättä olisi tunteneet tai ymmärtäneet käsitteitä ja niiden merkityksiä kasvatuskumppanuuteen liittyen, eikä teemojen esiin tuomisella mielestämme olisi ollut juurikaan merkitystä tulosten suhteen. Kyselylomakkeen mukana oli vanhemmille kuitenkin saatekirje, jossa kerroimme työmme aiheen, tarkoituksen ja sen, mihin tulemme vastauksia käyttämään.

Aluksi ajattelimme, että vanhemmat palauttaisivat kyselylomakkeet suoraan leikkikoulun henkilökunnalle, mutta luovuimme ajatuksesta, koska se olisi varmasti rajoittanut vastausten määrää. Tästä syystä järjestimme leikkikouluille palautuskorit, joihin vanhemmat saivat vapaasti tiputtaa täyttämänsä lomakkeet.

Tulosten raportoinnissa vastaajien anonymiteetin säilyttäminen oli erityisen tärkeää. Toimme esille vanhempien kommentteja avoimiin kysymyksiin, mutta jätimme pois sellaiset vastaukset, joista vastaaja olisi mahdollisesti voitu tunnistaa. Tästä esimerkkinä vastaukset, joissa oli kerrottu muun muassa asiakassuhteen kesto tai perheen lasten lukumäärä tai sukupuoli.

9 POHDINTAA JA KEHITYSEHDOTUKSIA

Tässä luvussa käsittelemme ensin työmme herättämiä kysymyksiä yleensä päivähoidon ja perheen väliseen yhteistyöhön liittyen. Sen jälkeen pohdimme myös sitä, kuinka

montessoripedagogiikka vaikuttaa kasvatuskumppanuuden toteutumiseen. Olemme perustaneet pohdintamme omien kokemuksiemme, havaintojemme ja tietojemme varaan. Lopuksi ehdotamme muutamia mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita.

Vanhempien mielestä yhteistyö tulee esille pääosin keskusteluissa lapsen tuonti- ja hakutilanteissa. Jos henkilökunnan ja vanhempien yhteistyö rakentuu vain näiden hetkien varaan, on se liian vähäistä. Monesti nämä hetket ovat kiireisiä ja rauhattomia, joten keskustelu jää usein pintapuoliseksi. Moni vanhempi vaikutti kuitenkin olevan tyytyväinen tämän hetkisten keskustelujen määrään ja niihin käytettävään aikaan. Päivähoitossa voisi silti kiinnittää huomiota toiminnan monipuoliseen kehittämiseen ja yhteistyön laajentamiseen.

Vanhemmat eivät juuri osallistuneet leikkikoulujen toiminnan suunnitteluun. Lisäämällä yhteisiä keskusteluja ja tapaamisia, heidän osallistumismahdollisuuksiaan voisi kuitenkin parantaa, vaikka se voikin olla työntekijöille haasteellista ja aikaa vievää. Lisäksi on kuitenkin muistettava, että kaikki vanhemmat eivät edes halua osallistua toiminnan suunnitteluun. Tämäkin asia on hyväksyttävä.

Luottamuksen merkitys on vanhempien ja henkilökunnan välillä ensisijaista. Päivähoiton työntekijän tulisi puhua ymmärrettävästi niin positiivisista kuin negatiivisistakin asioista. Luottamuksellinen suhde kärsii, jos työntekijä jättää kertomatta vanhemmille oleellisia lasta koskevia asioita.

Pohdimme paljon myös sitä, kuinka montessoripedagogiikka vaikuttaa kasvatuskumppanuuden toteutumiseen. Vai vaikuttaako se? Montessori-leikkikoulujen toiminta poikkeaa melko paljon niin sanotusta tavallisesta päivähoitosta. Helsingin Montessoriyhdistyksen leikkikoulut ovat pieniä yksityisiä yksiköitä, mistä syystä yhteistyö leikkikoulujen ja perheiden välillä on mahdollisesti läheistä ja tiivistä.

Kuitenkin Montessori-leikkikoulujen säännöt ovat erittäin tarkkoja niin lapsille, kuin vanhemmillekin. Esimerkiksi lasta tuodessa vanhemmat jättävät lapsensa eteiseen, eivätkä he muutenkaan saa tulla leikkikoulun eteistä peremmälle, ellei erillistä aikaa vierailulle ole sovittu. Mietimme, että rajoittaako tällaiset säännöt yhteistyön rakentumista vanhempien puolelta. Esimerkiksi jos joku vanhempi haluaa yhtäkkisesti tulla seuraamaan oman lapsensa montessorityöskentelyä tai muuta toimintaa, niin tämä ei välttä-

mättä onnistu. Tai, jos jollain vanhemmalla on sydämellään jotain omaa lastaan koskevia asioita, myös niiden käsittely voi olla hankalaa eteistilassa mahdollisesti muiden vanhempien kuullen. Montessoripedagogiikka pitää sisällään tiettyjä toimintatapoja, joiden varassa toimintaa toteutetaan. Mielestämme osa niistä onkin kasvatuskumppanuutta rajoittavia tekijöitä. Mietimmekin meneekö montessoripedagoginen ajattelu kasvatuskumppanuuden edelle? Olisiko mahdollista saada nämä kaksi asiaa kulkemaan käsi kädessä? Vai onko montessoripedagogiikka itsessään niin vahva, ettei kasvatuskumppanuutta voida toteuttaa, kuin tiettyjen rajojen puitteissa?

Pohdimme myös saamiamme tuloksia liittyen montessoripedagogiikkaan. Olisimmeko saaneet erilaisia tuloksia, jos samat työntekijät ja samat vanhemmat olisivat toimineet esimerkiksi kunnallisen, niin sanotun tavallisen päivähoidon parissa? Olisiko osapuolten käyttäytyminen tällöin erilaista? Vanhemmat olivat sitä mieltä, etteivät he juurikaan voi vaikuttaa leikkikoulun toiminnan suunnitteluun. Johtuuko tämä mahdollisesti siitä, että Montessori-leikkikoulujen toiminta on jo valmiiksi niin organisoitua, ettei kaikille vanhempien ehdotuksille ole tilaa? Onko se merkki puutteellisesta kasvatuskumppanuuksuhteesta vai siitä, mitä montessoripedagogiikka oikeasti on? Ryhmäleikkiminen nousi myös yhtenä tärkeänä asiana esille tuloksista. Montessorityöskentelyn aikana lapset yleensä työskentelevät joko yksin tai pareittain. Myös vapaan leikin aikana kyseisestä säännöstä pidetään pääosin kiinni. Ulkoleikeissä montessoriajattelu taas ei juuri näy. Tuloksista ilmeni, että leikin aikana lasten olisi hyvä saada leikkiä vapaammin, eikä leikkiryhmän koon tarvitsisi olla niin tarkkaan määritelty. Tämä siitä syystä, että kenellekään lapselle ei tulisi ulossulkemisen tunnetta, vaan kaikkien olisi helppo päästä leikkiin mukaan. Pohdimme, että onko montessoriajattelusta mahdollisuus joustaa vapaan leikin ajaksi? Vai menettääkö Montessori-leikkikoulu varsinaisen merkityksensä, jos vapaan leikin puolella ei toteuteta montessoripedagogiikkaa?

Uskomme, että opinnäytetyöstämme on hyötyä leikkikoulujen työntekijöille. Vanhemmilta saatu palaute on aina arvokasta, oli se sitten positiivista tai negatiivista. Positiivinen palaute kannustaa työntekijöitä jatkamaan jo olemassa olevaa oikeanlaista toimintaa kasvatuskumppanuuden näkökulma. Negatiivinen palaute saattaa taas kannustaa muutoksiin ja toiminnan kehittämiseen. Työmme perimmäisenä tarkoituksena on tuoda esille, että kasvatuskumppanuus rakentuu hyvinkin pienistä asioista toimivaksi kokonaisuudeksi.

Kasvatuskumppanuuden elementit tuskin koskaan täyttyvät täydellisesti päivähoitossa, ja siinä tulee varmasti aina löytymään jotain parannettavaa ja kehitettävää leikkikoulusta tai päiväkodista riippumatta. Tutkimukseemme osallistuvien leikkikoulujen vanhemmat olivat kuitenkin pääosin tyytyväisiä yhteistyöhön.

Opinnäytetyöhöemme liittyen löytyy jatkotutkimusmahdollisuuksia. Olisi esimerkiksi kiinnostavaa tutkia, minkälaisia kokemuksia leikkikoulun työntekijöillä on kasvatuskumppanuuden toteutumisesta. Toisena jatkotutkimusaiheena voisi tehdä 1-2 vuoden kuluttua samoihin leikkikouluihin tutkimuksen samasta aiheesta ja katsoa, onko tutkimuksemme tuonut muutoksia leikkikoulujen toimintaan. Myös muihin Helsingin Montessori-yhdistyksen leikkikouluihin voisi tehdä tutkimuksen kasvatuskumppanuudesta ja katsoa, löytyykö niistä merkittäviä eroja yhteistyön toteutumisen suhteen verrattuna Töölöön ja Herttoniemenrantaan. Yhdeksi tutkimusaiheeksi voisi myös ajatella, millä keinoin vanhempien osallistumista toiminnan suunnitteluun voisi kehittää.

LÄHTEET

Alasuutari, Maarit - Hännikäinen, Maritta - Karila, Kirsti - Nummenmaa, Anna Raija - Rasku-Puttonen, Helena (toim.) 2006: Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Gummerus.

Davis, Hilton 2003: Miten tukea sairaan tai vammaisen lapsen vanhempia? Sipoo: Suomen sairaanhoitajaliitto ry.

Eskola, Jari – Suoranta, Juha 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Hayes, Mary - Höynälänmaa, Kerttu 1985: Montessori-pedagogiikka. Keuruu: Otava.

Heikkilä, Tarja 2008: Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Hellman-Suominen, Kirsi – Järvinen, Mervi – Laine, Anne 2009: Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Helsingin Montessori-yhdistys Ry. 2008. Verkkodokumentti. <<http://www.helsinginmontessori.fi/>> Luettu 17.3.2009.

Hujala-Huttunen, Eeva – Nivala, Veijo 1996: Yhteistyö päivähoitossa. Kasvatuksen lapsikohtainen suunnittelu yhteistyössä vanhempien kanssa. Oulu: Varhaiskasvatus 90 Oy.

Hujala, Eeva - Parrila, Sanna - Lindberg, Päivi - Nivala, Veijo - Tauriainen, Leena - Vartiainen, Pirkko 1999: Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Isaacs, William 2001: Dialogi ja yhdessä ajattelemisen taito. Uraauurtava lähestyminen liike-elämän viestintään. Helsinki: Kauppakaari.

Karila, Kirsti 2003: Lastentarha 4/2003. Kasvatuskumppanuus - uhka vai mahdollisuus? Lastentarhanopettajaliitto-Barnträdgårdsläraryrbundet ry. 58-61.

Karila, Kirsti 2005: Lastentarha 1/2005. Kasvatuskumppanuus arjen käytännöissä. Lastentarhanopettajaliitto-Barntädgårdslärförbundet ry. 46–49.

Kaskela, Marja - Kekkonen, Marjatta 2006: Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes. Oppaita 63.

Kasvatuskumppanuus - Varttua - Stakes. 2007. Verkkodokumentti. <<http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/index.htm>> Luettu 19.3.2009.

Kemppinen, Pertti – Rouvinen-Kemppinen, Katriina 1998: Vuorovaikutuksen aarrearkku. Vinkkejä kasvattajille. Helsinki: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.

Keskinen, Soili - Virjonen, Heli (toim.) 2004: Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Mönkkönen, Kaarina 2002: Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena. Vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 94.

Parkkonen, Helena 1991: Auta minua tekemään itse. Montessorimenetelmän sovelluksia. Porvoo: WSOY.

Suomen Montessori-yhdistys ry. Verkkodokumentti.<<http://www.montessori.fi/>>. Luettu 7.5.2009.

Talentia 2005: Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki. Verkkodokumentti. <http://www.talentia.fi/files/1649_Etiikkaopas2005.pdf>. Luettu 20.10.2008.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2006: Hyvä tieteellinen käytäntö 2004. Verkkodokumentti. < <http://www.tenk.fi/HTK/index.htm#kaytanto>>. Luettu 15.10.2008.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes-oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus.

Hyvät vanhemmat!

Olemme sosionomi (AMK) -opiskelijoita Metropolia Ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäyte-työtä aiheesta: ”Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuuden toteutumisesta Töölön ja Herttoniemenrannan Montessori-leikkikouluissa.” Tarkoituksenamme on tämän kyselylomakkeen avulla tutkia sitä, millaisena te vanhemmat näette kodin ja leikkikoulun välisen yhteistyön.

Valitsimme kyseiset leikkikoulut siitä syystä, että suoritamme viimeistä työelämäharjoittelua näissä paikoissa. Jaamme yhden kyselylomakkeen jokaiselle perheelle ja olisimme erittäin kiitollisia, jos teillä vanhemmilla olisi hetki aikaa vastata kysymyksiin.

Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä tuloksista ilmene vastaajien henkilötietoja. Opinnäytetyömme valmistuu jouluna 2009, jonka jälkeen työstä toimitetaan kappaleet molempiin tutkimukseen osallistuneisiin leikkikouluihin.

Palautathan kyselylomakkeen suljetussa kirjekuoressa viimeistään pe 13.3.2009 leikkikoulun eteisessä sijaitsevaan palautuskoriin.

Ystävällisin terveisin,

Mira Vainio ja Tiina Ojala

Kiitos vastauksista!

Rastita oikea vaihtoehto seuraavista:

1. Onko vastaaja?

Äiti

Isä

Molemmat vanhemmat

2. Kuinka kauan olette olleet kyseisen Montessori-leikkikoulun asiakkaana (mukaan luetaan myös perheen aikaisemmat lapset, jos he ovat olleet samassa leikkikoulussa)?

Alle vuosi

1-2 vuotta

3 vuotta

4 vuotta tai enemmän

Arvioi seuraavia kysymyksiä asteikolla 1-5, joista vaihtoehto 1 on huonoin ja 5 on paras:

3. Kuinka leikkikoulun henkilökunta kuuntelee sinua jokapäiväisessä kanssakäymisessä?

1 2 3 4 5

4. Osallistutko leikkikoulun toiminnan suunnitteluun?

1 2 3 4 5

5. Kerro vuorovaikutuksen toteutumisesta leikkikoulun arjessa?

Arvioi seuraavia kysymyksiä asteikolla 1-5, joista vaihtoehto 1 on huonoin ja 5 on paras:

6. Kuinka leikkikoulun henkilökunta kuuntelee toiveitasi lastasi koskevissa asioissa?

1 2 3 4 5

7. Kuinka tasa-arvoisuus näkyy henkilökunnan ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa?

1 2 3 4 5

8. Kuvaile henkilökunnan lähestyttävyyttä yhteistyön kannalta?

---

9. Missä määrin lapsesi päivän kulusta keskusteleet henkilökunnan kanssa?

1 2 3 4 5

10. Miten nopeasti henkilökunta saa järjestettyä keskusteluaikaa lastasi koskeville asioille?

1 2 3 4 5

11. Kuvaile perheesi ja leikkikoulun kasvatustavoitteita oman lapsesi kohdalla?

Arvioi seuraavia kysymyksiä asteikolla 1-5, joista vaihtoehto 1 on huonoin ja 5 on paras:

12. Kuinka helposti pystyt ottamaan leikkikoulun henkilökunnan kanssa puheeksi eriävät mielipiteet koskien lapsesi kasvatusta?

1 2 3 4 5

Ja miten hyvin tulet kuulluksi tällöin?

1 2 3 4 5

13. Kuinka tarkasti henkilökunta kertoo lapsesi päivän tapahtumista?

1 2 3 4 5

14. Kerro kodin ja leikkikoulun välisestä suhteesta luottamuksen kannalta?

---

15. Mitä muuta haluat sanoa?
